

Cultura de proximitat

Ateneus

NÚM. 33 / JUNY 2024 / 8 € / Federació d'Ateneus de Catalunya

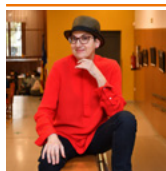
LLOLL BERTRAN

Entrevista als Lluisos de Gràcia

«LES GANES DE FER TEATRE I JO VAM NÉIXER PLEGADES»

- **ATENEUS I LA CULTURA DEL VI**
Una plaga a les vinyes és en part l'origen de la creació d'entitats socioculturals impulsades per pagesos a finals del segle XIX.
- **ENTREVISTA A ROGER CASTILLO**
«El fet social de l'esport s'entén des de la participació directa», explica el coordinador de la revista esportiva *FOSBURY*.
- **ALIANÇA EDUCACIÓ 360**
El sociòleg Marc Alcalà dona claus sobre el paper dels ateneus com a agents educatius i la necessitat que l'administració reconegui aquesta tasca formativa.

4 en portada

Lloïl Bertran

«Si Toldrà fos alemany, l'estarien estudiant a tots els conservatoris»

10 en línia

Javi Castillo Rubio

Com es pot treballar el lideratge en el món associatiu?

12 terra d'ateneus

Montse Garriga Pujals

Societats recreatives i culturals a Vila-seca (Tarragonès)

18 l'aparador

Casal del Conflent: Kamishibais

Societat Unió l'Argentera: La música i el ball

20 a mà alçada

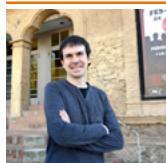
Dani Gómez

Dia de la Casa: un dia de festa per als socis i sòcies del Casal

21 columna d'opinió

Núria Canyameres

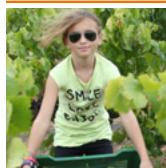
La riquesa del teatre familiar

22 parlem-ne

Roger Castillo

«Els ateneus han d'entendre que poden assumir una funció social essencial a través de l'esport»

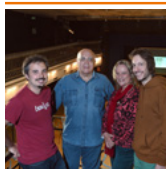
26 el reportatge

Cati Morell

La cultura del vi. Una història d'ateneus

33 notes d'actualitat

- L'Aplec dels Ateneus a la Colònia Güell
- Més de 200 entitats federades
- La FAC i La Roda estrenen seu compartida
- La Xarxa més a prop dels ateneus

34 interessos comuns

La base associativa

«La cultura no la poden fer ni les elits, ni les administracions, s'ha de fer des de la base»

39 columna d'opinió

Enid Negrete

Celebrar el Centenari Clavé

40 opinió

Marc Alcalà i Rams

L'associacionisme cultural ateneístic dins l'Aliança Educació 360

44 en clau política

Andreu Vázquez

«Els ateneus són les estructures culturals d'estat que no hem tingut»

46 camins de cultura

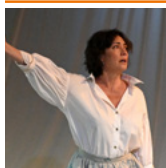
Glòria Prunés

L'Empordanet... Sempre

48 protagonistes

Teresa Colet

Sardanista per consanguinitat i convicció

50 ADN ateneista

Rosa Gamiz

«El Círcol va ser el meu gran estímul per continuar amb la interpretació»

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL

EDITA: Federació d'Ateneus de Catalunya

DIRECCIÓ: Víctor Porres

COORDINACIÓ: Cristina Belmonte

REDACCIÓ: Víctor Porres, Glòria Prunés, Andrea Ramos i Cristina Belmonte

CAP ÀREA DE COMUNICACIÓ FAC: Silvia Espinach

CONSELL EDITORIAL: Victòria Almini, Montse Ayats, Carme Canet, Sònia Cascón, Gal·la Cortadellas, Toni Forteza, Laura Montoy, Glòria Prunés i Marc Sureda

FOTOGRAFIES: Lluís Palomino, Lluís Bou, Eric Tafalla, Arxiu FAC i d. a.

FOTOGRAFIA DE PORTADA: Lluís Palomino

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: Ramon Oliver, Javi Castillo Rubio, Montse Garriga Pujals, Dani Gómez, Núria Canyameres, Olatz Zubia Zeberio, Cati Morell, Enid Negrete, Marc Alcalà i Rams i David Marín.

AGRAÏMENTS: Lloïl Bertran; Marta Buch i David Montfort (Lluïsos de Gràcia); Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; Isaac Cisa i Marta Llaberia (Societat Unió l'Argentera); Didier Payré, Violeta Tubert i Neus Lorenzo (Casal de Conflent); Casal Catòlic de Sant Andreu de Palomar; Roger Castillo; Jordi Beumala (La Peni); Ramon Arnabat; Pep Vallès (Lliga Comercial, Industrial i Agrícola de Capellades); Ricard Sayeras (La Cate); Marcel Esteve (Teatre Casal-Societat la Principal de Vilafranca del Penedès); Antònia Gràcia (Casal d'Alella); Josep Robert (Casal de Vila-rodonà); Rosa Giral (La Cumprativa); Paqui Soro (SUG), Celler Sanromà; Marc Rovira (Ateneu L'Aliança de Lliçà d'Amunt); Daniel Buson (Casal d'Olesa de Montserrat); Neus Lorenzo (Casal del Conflent); Joan Ramell (Ateneu Torrellenc); Andreu Vázquez; Eva Geronès i Sistané (Centre Fraternal de Palafrugell); Jordi Armengol Matamala (Centre L'Avenir Fanalenc); Josep M. Vicens Batet (Nou Casino La Constància); Oficina de Turisme de Platja d'Aro; Teresa Colet (Agrupació Cultural Folklorica Barcelonès); Rosa Gamiz; Recomanacat i K de Comunicació.

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Christian Saavedra (Honesto Branding Studio)

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:

Contextual Serveis Lingüístics

IMPRESSIÓ: Colomnet SL

DIPÒSIT LEGAL: B-46681-2009

Si voleu rebre la revista *Ateneus*, adreceu-vos a:

Federació d'Ateneus de Catalunya

Tel. 93 268 81 30

ateneus@ateneus.cat

Carrer de la Sèquia, 9-11, 08003 Barcelona

www.ateneus.cat

També disponible en línia a

www.iquiosc.cat i ebiblio.cat

[Facebook](https://www.facebook.com/AteneusCatalunya) @AteneusCatalunya

[Instagram](https://www.instagram.com/AteneusCat) @AteneusCat

[Tumblr](https://www.tumblr.com/AteneusCat) @AteneusCat

El contingut escrit o gràfic, tant d'aquesta publicació impresa com de la versió digital, no pot ser reproduït o enregistrat a través de cap mena de suport sense l'autorització prèvia de l'entitat editora.

ATENEUS no es fa responsable de les opinions aportades en els articles signats. L'opinió de la revista s'expressa a l'Editorial.

Creu de Sant Jordi 2014

Premi Nacional
de Cultura 2019

Pacte Nacional
per la Llengua

40
aniversari

**Federació d'Ateneus
de Catalunya**

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

Amb la col·laboració de:

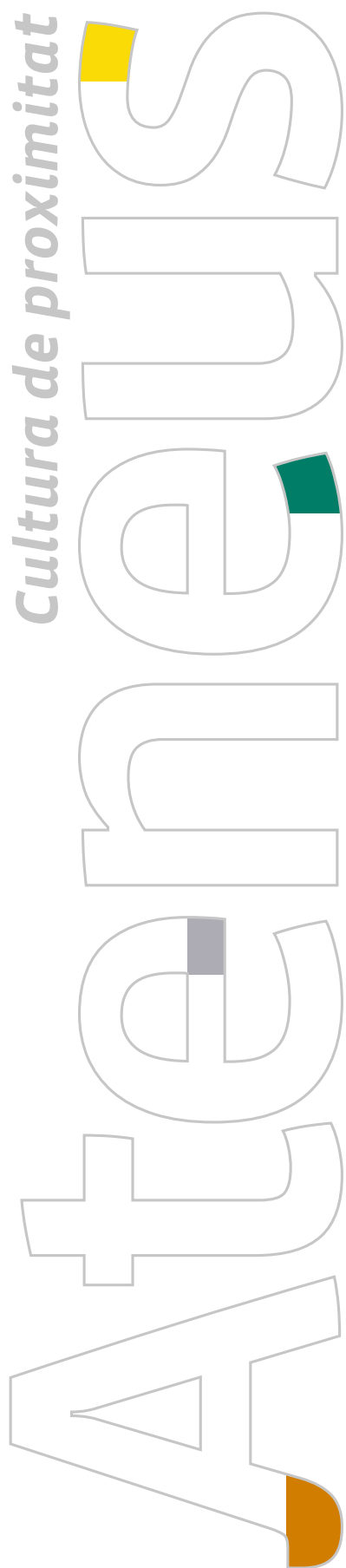
Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Diputació
Barcelona

appec
editors de revistes i digitals

Alimentant el cos i l'ànima

Hi ha persones que no coneixem personalment, però formen part de la nostra vida per la seva contribució anònima al nostre benestar. Un bon exemple són els pagesos que, amb el seu treball, afavoreixen que, en la nostra alimentació diària, puguem gaudir de fruites i verdures de proximitat.

A nosaltres, ens arriba el sabor dels seus productes, però sovint desconeixem què han hagut de patir els treballadors del camp per garantir una bona collita. S'exposen a imprevistos de tota mena: econòmics, polítics i climatològics. Com mai plou a gust de tothom, a vegades pateixen la sequera i, d'altres, l'aigua cau del cel amb una força tan extrema que arrasa amb els conreus.

Per sort, com s'explica a *El Reportatge* d'aquest número, a vegades, d'un gran mal, en surt un gran bé. I això és el que va passar quan, a finals del segle XIX, la plaga de la fil·loxera va empènyer els pagesos a crear les cooperatives vinícoles, les quals, a més de construir premses col·lectives per fer vi, van esdevenir també l'embrió dels ateneus d'origen agrícola; entitats arrelades a la terra, en les quals es compartien preocupacions, però també moments d'esbarjo.

Parlant de passar-ho bé, hi ha persones que potser no t'alimenten el cos, però són pura vitamina per a l'ànima, com la nostra protagonista de portada, Lloï Bertran, una fabulosa artista i una persona encisadora, amb una motivació tan contagiosa que és capaç de vendre't un reproductor VHS en plena era digital.

I una altra persona emprenedora de qui es pot aprendre molt és Roger Castillo. A l'apartat *Parlem-ne*, el coordinador de la revista *Fosbury* ens parla sobre l'esport com a fet social i cultural, i assegura que pren tot el sentit si es viu des de la participació directa i amb una mirada inclusiva.

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Lloï Bertran

Entrevista a l'actriu i cantant, als Lluïsos de Gràcia

«SI TOLDRÀ FOS ALEMANY, L'ESTARIEN ESTUDIANT A TOTS ELS CONSERVATORIS»

Text: **Ramon Oliver**

Fotografies: **Lluís Palomino**

La Lloïl està de tornada. I això no vol dir que la Lloïl Bertran, que fa quatre dècades que és una de les nostres actrius més estimades, se n'hagués anat enlloc. Ben al contrari: ella considera tot un privilegi treballar sempre a Catalunya i actuant en català. Però al seu nou espectacle, *Tot fent Pigmalión*, s'ha retrobat amb un dels personatges més emblemàtics de la seva carrera. I en companyia seva tornarà també a actuar aquest mes de juny a l'Ateneu Igualadí, en el qual tot va començar. Un bon moment, doncs, per parlar amb ella d'ateneus, de teatre, i de la necessitat de preservar una cultura i una llengua catalana que veu cada dia més maltractades.

Com neix en tu el desig de ser actriu, amb la dificultat afegida que suposa ser filla d'Igualada i viure lluny de la metròpolis barcelonina?

Sempre dic que les ganes de fer teatre i jo vam néixer plegades, perquè de sempre m'ha fascinat aquest món. No trobo un dia concret de la meua vida que fos decisiu en aquest sentit. Considero que la nostra feina consisteix a jugar. I quan et fixes en la mainada, veus que jugant demostren ser els millors actors i les millors actrius: ho fan tan de veritat, ho viuen tant! A l'escola, sempre que hi havia funció, ja em cridaven. I després vam començar a fer un grup d'aficionats, en el qual també es trobava Agustí Coll, ben conegut per la seva tasca a Xarxa Igualada. Un amic meu d'allà, que ha dirigit coses molt maques, acostuma a dir que no hi ha actors aficionats o professionals: el que hi ha són actors bons o molt bons i dolents o molt dolents, siguin aficionats o professionals. I té molta raó.

Quina edat tenies quan vau muntar el grup?

En aquell moment estàvem a sisè de batxillerat, érem adolescents. El primer que vam fer, si no ho recordo malament, va ser l'obra *La terra es belluga*. Però vam arribar a representar fins i tot una *Antígona*. Li dèiem a l'Agustí: «Va, en volem més, volem fer una cosa molt potent, vinga...», i així va sorgir l'*Antígona*. I el menorquí Jaume Gomila, una persona d'aquestes que van avançades a la seva època, ens va muntar unes farses russes magnífiques. Anàvem a concursos, ho guanyàvem tot, ens ho passàvem molt bé. I des de sempre, ja pensava que volia dedicar-m'hi. Però, encara que molta gent pugui dir que, si vols, et pots dedicar a aquest ofici siguis on siguis, com a mínim

llavors (les coses han canviat molt), no era el mateix voler dedicar-te al teatre si et trobaves a Igualada o si estaves a Barcelona. Si ets aquí tot ho tens a mà, t'ho pots combinar com sigui. Des d'allà, veies alhora un món que et fascinava, però que al mateix temps et feia una mica de por, una mica de respecte.

Tinc entès que quan vas començar a estudiar teatre a Barcelona estaves treballant a una caixa d'estalvis.

Sí, senyor, a Caixa Manresa. Jo veia claríssim que, malgrat no tenir contactes en el món escènic, m'hi dedicaria, encara que fos de forma semiprofessional. Però alhora vaig decidir estudiar magisteri. Anys enrere deia sempre que la de mestra i la d'actriu eren les dues feines més boniques que existien. Ara mateix, ja ho començo a dubtar; de vegades penso que els pobres mestres ho tenen complicadíssim. Actualment, només em veuria amb cor si es tractés d'una llar d'infants, i encara, només un any! El cas és que mentre estudiava magisteri i feia unes hores a l'estiu al Registre de la Propietat, vaig veure que Caixa Manresa cercava auxiliars administratius, vaig pensar «ostres, m'hi presento» i, pam, em van agafar!

Va facilitar això les teves ganes de venir a estudiar teatre a Barcelona?

I tant! En aquell moment l'horari de treball era de 8 a 15 h. I ens vam entendre molt bé amb el delegat, que era una excel·lent persona, i quan havíem quadrat caixa em deia sempre: «Ja portaré jo la cartera cap a la central, tu ves-te'n a Barcelona». La mare m'havia preparat abans la carmanyola, només em calia llavors agafar el cotxe. A casa mai em van posar obstacles, tot

i que —i ho entenc perfectament— al principi els fes una mica de por. Però donat que necessitava cotxe (amb la Igualadina de llavors, no hagués arribat!), el mateix pare em va dir: «Ens ho hem de mirar, això, a veure com ho podem fer», i en veure que m'atabalava, de seguida va afegir: «Ja t'ajudarem». I allà em tens, amb el meu R5 vermell, enfilant cap a l'Institut del Teatre (que llavors estava ubicat al carrer Sant Pere Més Baix) i aparcant a llocs on ara semblaria inversemblant fer-ho!

I, llavors, va arribar el moment de ficar-te en una auca d'aquelles que ho canvien tot.

Me'n recordo molt bé: va ser el 20 de juny de 1984. Arribo a l'Institut, i algú em diu que en Pere Planella m'estava buscant. I jo començo a dir-me per dins «relaxa't, relaxa't». Donat que m'havia comentat que li agradava molt com prenia apunts, tan polidets, i que fins i tot m'havia arribat a demanar si li deixaria fotocopiar-los, em passa pel cap que potser és això, el que vol. Llavors arriba en Pere, em diu que està preparant *L'auca del Senyor Esteve* per dirigir-la al Teatre Grec, i em pregunta si vull ser-hi. Imagina't, amb la flor i nata de l'escena catalana! En aquell muntatge tan bonic (per cert, podeu gaudir d'ell a YouTube) estaven Pau Garsaball, Joaquim Cardona, Rafael Anglada, Montserrat Salvador, Carme Molina, Ramon Madaula, el mateix Carles Sabater... És que hi eren tots, va ser una meravella!

Què suposa debutar professionalment en tan bona companyia?

Entenc perfectament com són els temps que corren, i que la gent jove que vol fer teatre s'ha d'espavilar com pugui, sovint formant grups de la seva mateixa edat, que parla dels seus propis problemes. Però hi ha una cosa de la qual de vegades em queixo, sempre de bon rotllo. Penso en el que va suposar per a una fornada acabada de sortir de l'Institut, com ara la nostra, aquest contacte fascinant i meravellós amb aquells professionals dels quals tant podies aprendre, mentre et deien alhora: «Nosaltres no tenim els estudis que teniu vosaltres». Ara, quan et mires els que venen darrere teu, et dius a tu mateixa «Mare de Déu, canten, ballen, toquen tres instruments... venen preparadíssims». Però penses també que aprendre d'aquella gent era quelcom fascinant. Hi ha coses que

«Els meus personatges me'ls estimo tots, podria dir que tots són fills meus»»

van més enllà de la tècnica, encara que jo en sigui alhora una gran defensora.

Doncs, ara, que ja estem entrant en el moment estel·lar de la teva trajectòria i estàs deixant una mica endarrere Igualada, què et sembla si pitgem el botó de pausa del vídeo, i li fem una visita a l'Ateneu Igualadí, que l'any passat va complir els seus primers 160 anys d'història?

És que (i això ho dic més enllà del fet d'haver nascut a Igualada) el nostre Ateneu té molta vida! I per començar i acabar de situar-nos, hi ha una cosa que el fa també, per a mi, molt especial i entranyable, i és el fet que allà va estudiar de nena la meva mare. De seguida va arribar la guerra i ho va fotre tot pels aires. Però la mare sempre em parlava de l'Ateneu com d'una escola extraordinària. I jo crec que a hores d'ara —i així ho ratifiquen també molts pedagogs— encara no s'ha superat el nivell d'escoles com aquella. Allà va coincidir també amb Cassià Maria Just i Riba, de qui es va fer gran amiga, i que va arribar a ser Abat de Montserrat. I allà va rebre l'ensenyament en català que em va transmetre alhora a mi, quan ella mateixa em va donar les primeres classes en la nostra llengua. Per a mi, l'Ateneu sempre ha sigut sinònim de cultura, lleure i felicitat.

És hora de saber si, al teu currículum, hi figura també algun pastoret, alguna pastoreta o algun dimoni, representat entre aquelles parets...

I tant que n'havia fet, de *Els Pastorets*! La mainada que ara puja, no ho sé, però jo crec que tots els actors i actrius que som més grans, hem passat per *Els*

«Tinc la sensació que a Catalunya, sovint, ens menystenim a nosaltres mateixos»»

Pastorets. Vaig començar formant part de la colla de dansaires, després vaig fer d'Avarícia i, molts anys més tard, quan l'Ateneu celebrava no sé quin aniversari, em van demanar que interpretés la Marta, però a l'estil de com ho hagués fet la Vanessa. I a l'Ateneu hi havia anat també durant més de deu anys dos cops a la setmana per assajar a l'esbart dansaire de l'Agrupació Folklorica Igualadina, que, no és per res, però tenia un cert nivell en el món dels esbarts... I havia assistit també a cine fòrums... Hi feia moltes activitats, a l'Ateneu.

Et sembla que ara està tan actiu com llavors?

Només cal dir que ara l'Ateneu fins i tot ha recuperat el cinema per a Igualada, que malgrat ser una població gran, s'havia quedat sense espais on exhibir-lo. Ara disposa d'una sala fantàstica, i t'hi trobes també allà una biblioteca magnífica, i una gran ludoteca... I, naturalment, està el bar per anar a fer la tertúlia; tot, dins d'un edifici molt bonic que és ja per si mateix emblemàtic. Suposo que és per tot això que moltes ciutats adoptaven els seus ateneus com si fossin el seu Liceu. Un ateneu és com un Liceu més petitó, però també més humà. A veure: el Liceu és meravellós, no tinc res contra ell. Però l'Ateneu, a banda de ser molt bonic, té un caliu especial.

Creus que els ateneus compleixen una funció equiparable a la que complien en altres temps?

Només cal pensar que ara tenim també aquesta Xarxa de Teatres d'Ateneus, que tant m'agrada, i que tant ajuda les companyies a l'hora de buscar bolos! Jo tinc la sensació que en aquests darrers temps hi ha hagut una revitalització, que els ateneus, en cert sentit, han renaixut. Com et deia, fa molts anys s'hi feien moltes activitats, era constant, ja has vist que nosaltres mateixos no paràvem. Però tinc, alhora, la sensació que va haver-hi una època en la qual, i sense estar aturats (això, no), als ateneus hi havia una activitat molt més discreta, s'hi anava bàsicament a fer tertúlies o, posem pel cas, a jugar al dominó. Ara, amb iniciatives com la mateixa Xarxa, hi veig una eferescència que em fa molta il·lusió. S'està treballant amb moltes ganes per tal de fer coses interessants i donar cabuda a molta gent! I com et deia, m'il·lusiona, perquè, a més a més, penso que els ateneus són el reflex de la cultura d'un poble, d'una manera de fer, un segell, un tarannà, una idiosincràsia molt catalana.

Donats els canvis demogràfics i culturals que experimenta Catalunya, penses que els ateneus estan en disposició de jugar un paper important a l'hora de fer conèixer la nostra cultura tradicional, un xic arraconada, amb els nous usos culturals que ens arriben?

Jo crec que poden fer una feinada enorme en aquest sentit, perquè és molt cert el que dius. Quan es tracta aquest tema sempre cito les paraules del meu company Celdoni Fonoll: «M'exalta el nou i m'enamora el vell». Soc una persona del tot oberta a les coses meravelloses que ens aporta tot el que hi ha de nou. Però, ostres, alhora no podem perdre una tradició tan rica, tan fantàstica i meravellosa com ara ho és la nostra. Parlant un dia amb el mestre Ros-Marbà mentre estàvem escoltant no recordo quina música, ens deia: «És que, de vegades, hi ha

molta gent que menysté la música popular catalana, quan en realitat té composicions extraordinàries». Sense anar més lluny, si Toldrà fos alemany, l'estarien estudiant a tots els conservatoris. De vegades tens la sensació que ens menystenim a nosaltres mateixos, no sé si pel fet que hem sigut una cultura que va a remolc d'un altre estat.

Doncs ara que ja li hem donat un bon repàs a la vida associativa que ens ofereixen els ateneus, tornem cap a aquella Barcelona dels anys vuitanta, en la qual et trobes amb una persona fonamental a la teva trajectòria, el gran Josep Maria Flotats.

T'he de dir que, sortosament, al llarg de la meua carrera m'ha tocat fer molt pocs càstings, però els pocs que he fet han estat molt bonics. El que vaig fer amb ell va ser magnífic. Jo encara estava a L'*auca*,

quan Flotats començà a fer proves per muntar el repartiment del *Cyrano*. Em van dir que preparés un fragment d'*El misantrop* de Molière. I em va fer molta gràcia, perquè em va semblar que el personatge de la protagonista no m'esqueia tant com el de l'amiga beata. En entrar a la prova, Flotats em preguntà quin personatge havia triat, i jo li vaig dir que la protagonista era meravellosa, però que aquella nena tan coqueta i tan mona no feia per a mi. Jo portava uns braçalets molt sorollosos, Flotats em demanà que me'ls tragués, i vaig començar... «L'amistat se sol demostrar quan hi ha una cosa a dir realment important...» «Sí, digui, digui...», responia ell. «És que jo soc molt amiga seva, però parlen tan malament de vostè...», i ell «Però, què diu? Vull defensar-mel»...

Amb quins ànims vas sortir de la prova?

Quan vaig arribar a L'*auca*, l'Esteve Ferrer em va preguntar de seguida com havia anat. I jo li vaig dir que tenia aquella sensació que es produeix quan comences a jugar i t'ho passes molt bé. Però alhora hi vaig afegir: «No ho sé, hem rigut molt, però no m'agafaran». Fins que uns dies més tard rebo una trucada a Caixa Manresa —era a l'estiu, i estava jo sola a la sucursal— i una veu em diu: «Hola, soc en Josep Maria Flotats; escolta, em faria molta il·lusió que fossis al *Cyrano*». No m'ho podia ni creure! Però hi havia un problema: ell volia disponibilitat total des del primer moment. I Caixa Manresa no em posava traves a l'hora d'oferir-me una excedència, sempre que jo pogués esperar els quinze dies que faltaven fins que els meus companys tornessin de vacances. A mi se'm trencava el cor, perquè, d'altra banda, sempre he tingut molt sentit de la responsabilitat.

I com va reaccionar, el mestre?

Quan va tornar a trucar i li vaig explicar, primer va restar en silenci. I tot seguit, em preguntà: «Dissabte i diumenge, no trebal·leu, no? Doncs t'espero dissabte, i quan hagin passat els quinze dies, ja t'incorpores del tot». Jo volia posar-me a plorar! Al cap i a la fi, no era la protagonista, no es tractava d'un personatge que sortís tota l'estona, i malgrat tot, Flotats havia decidit esperar-me! Maurizio Scaparro (el llegendari escenògraf italià d'aquell espectacle) em va dir un cop: «Josep Maria ti ama molto!». Doncs goso dir que, aquí a Catalunya (a París, havia fet ja una carrera molt

«Jo tinc la sensació que en aquests darrers temps hi ha hagut una revitalització dels ateneus, que han renascut»

«Per a mi, l'Ateneu Igualadí sempre ha sigut sinònim de cultura, lleure i felicitat»

A l'Ateneu Igualadí, fent *La pau retorna a Atenes* (1976)

Fent de Sandra Camaca en el programa *La Lloïl* de TV3 (1994)

Tot fent *Pigmalió* amb Manel Barceló. Sala Versus (2024)

llarga), soc la persona que més ha treballat amb ell; hem fet sis muntatges junts. I cada vegada que el vaig a veure actuar (fa poc, al Romea, amb *La disputa*) surto pensant que això seu és teatre amb majúscula.

Abans ja ha sortit el seu nom, però alguna vegada has desitjat assassinar la Vanessa?

Perquè el pas següent, va ser ja el salt a la fama mediàtica absoluta.

No! Jo, els meus personatges, els estimo tots, podria dir que tots són fills meus! Mai n'he matat cap, i de cap he dit: «Aquest, ja no el faré mai més». Mira el que ha passat amb la Roseta del *Pigmalió* de Shaw i Joan Oliver, que ara recupero vint-i-set anys després d'haver-la interpretat al Poliorama. I ho faig mirant-la des d'un altre punt de vista. Llavors era més innocent, ara parla des de la maduresa. I tots aquests personatges m'han permès que la gent se m'apropi sempre amb un somriure. A mi, m'ha agradat sempre molt el tracte amb la gent; fins i tot quan atenia el públic a Caixa Manresa. És precisament la Roseta, la que li diu al professor Jordana de *Tot fent Pigmalió*: «Jo sé com tractar la gent, cosa que vostè ignora». Si hagués hagut de ser dependent a una botiga, m'ho hauria passat també molt bé! I la gent se m'ha apropat sempre d'una manera ben acollidora i entranyable. Per cert, que, pel que fa a la Vanessa, veig que moltes persones li continuen guardant un racó al cap. Un cop, fins i tot se'm va apropar un motorista amb xupa de cuir que, tot passant pel costat de la nostra furgoneta, em va cridar: «El vídeo!».

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

Llegeix el pregó de la Lloïl a l'Aplec dels ateneus:

COM ES POT TREBALLAR EL LIDERATGE EN EL MÓN ASSOCIATIU?

Javi Castillo Rubio
Coach i comunicador

L'article l'obre una pregunta que em guia i m'acompanya per desenvolupar el contingut que seguidament escriuré. És la guspira que em convida a extreure les paraules, construir un relat a través de les meves habilitats i oferir quelcom útil per facilitar el lideratge, assolint el meu objectiu. Aquesta, la pregunta, és una molt bona analogia del que vol dir liderar, i ens dona una pista clau per poder treballar el lideratge en el món associatiu.

El lideratge, com a concepte, és un aspecte que es té molt present en el món de l'empresa. La cultura empresarial ens

transmet la necessitat de formar líders per aconseguir els objectius plantejats. Persones que ocupen càrrecs de direcció i que gestionen els seus equips per extreure el màxim rendiment. I, potser, per aquest vocabulari reduccionista i enfocat al rendiment, el lideratge, en el món associatiu, s'ha vist com una tendència llunyana als valors, l'ètica, la missió i la visió de les entitats.

Sigui més o menys encertada la meva hipòtesi, el que sí que tinc clar és que l'associacionisme, per la seva naturalesa, és un àmbit, metodologia o marc, propici perquè el lideratge saludable es desenvolupi. El fet de vetllar per la cultura i la cohesió social, creant xarxes i espais comuns, és un acte de lideratge en si mateix. El que cal és enfocar i continuar desenvolupant aquestes habilitats en les persones que formen part dels equips de gestió. I tornant a l'analogia de la pregunta, cal que les persones que lideren siguin una

invitació a la participació, l'entusiasme i al compromís dels companys i companyes que conformen la junta directiva i de les persones que formen part del nucli de l'entitat. Fomentant així un lideratge propi i a la vegada compartit.

La primera clau per a aquest lideratge, el punt d'inici, és la relació. Un equip és un conjunt d'interaccions, que es mobilitzen en la mateixa direcció per aconseguir un objectiu en comú. Per això, aquestes interaccions són les responsables, en un gran tant per cent, del funcionament i l'èxit d'un equip. Les persones que formen part d'un equip pertanyen a ell amb el mateix permís i mereixement que qualsevol altra. Més enllà del rol, la responsabilitat o la transcendència que han obtingut i ocupen a dins d'aquest. I aquesta mirada enforteix la confiança i el compromís, perquè és imprescindible la implicació de cada membre per assolir un lideratge saludable. En aquest sentit, pregunto: quin

element o acció pots posar en marxa, amb els integrants del teu equip o junta, perquè puguin sentir que en formen part i la importància de la seva implicació?

La segona clau és el reconeixement de les persones que porten més temps i que han aportat la seva experiència, i, també, d'aquelles que venen al darrere per continuar amb la feina. És necessari obrir la percepció i flexibilitzar la mirada. Com vivim i ens expressem des del nostre rol? Quines limitacions i potencialitats estem transmetent conscientment o

inconscientment? El nostre lideratge està obert a la crítica constructiva, la resolució i el canvi? Reconèixer les capacitats i habilitats de les persones que ens acompanyen en el lideratge és generar un espai de creixement personal i professional que es veurà reflectit en les decisions preses i en les accions executades.

La tercera clau està enfocada en la responsabilitat. És important, per a un millor lideratge, el compromís en activar les habilitats personals per donar resposta a la realitat present de l'entitat. Crear un

pla d'acció que faciliti la guia de totes les persones. Identificant: on estem?, on volem arribar?, i com ho fem? Per comunicar les necessitats amb la intenció de delegar, generar confiança, motivació i entusiasme.

Relació, reconeixement i responsabilitat. Tres àmbits que formen part de l'associacionisme i que es poden transformar en eines i recursos que ens qüestionen, per continuar construint un lideratge saludable, efectiu i afectiu, en el món associatiu.

Concurs fotogràfic de cultura catalana

#ConcursProteгимAteneus

Puja la teva foto i podràs guanyar:

Sopars a la fresca per a 4 persones.

Formar part del calendari Proteгим 2025.

Bons de 60 € per a activitats culturals.

Entra i participa-hi fins al 30 de setembre!

PROTEGIM
L'alarma catalana

Federació d'Ateneus de Catalunya

SOCIETATS RECREATIVES I CULTURALS A VILA-SECA (TARRAGONÈS)

Text: **Montse Garriga Pujals**

Amb la col·laboració de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

Al segle XIX, a Europa naixia el moviment d'ateneus, Catalunya vivia immersa dins del moviment social i cultural de la Renaixença i per tot el país es constituïren associacions amb finalitats culturals i d'esbarjo. A Vila-seca, a finals del segle XIX es van fundar societats recreatives i instructives com La Il·lustración —més tard convertida en El Fènix—, el Centre Joventut Catòlica, la Societat d'Obrers Agricultors i, ja entrat el segle XX, l'Ateneu Pi i Margall i la Societat Las Vegas.

L'any 1929 es creà l'Orfeó Coral, mixt, del Centre Catòlic, tal com s'aprecia en aquesta fotografia del conjunt coral feta a l'espai conegut com a «hort» del Centru (Ramon Jansà Guardiola. Fons Carles Jansà Gran)

Societat El Fènix

La Societat El Fènix fou fundada l'any 1875 amb el nom de Sociedad Recreativa La Ilustración, que inspirava el pensament europeu del moment i encaixava amb la mentalitat dels socis fundadors. Es creà amb finalitat recreativa i instructiva. Al cap de cinc anys de la seva fundació ja comptava amb 237 socis. El 1883, per alguna irregularitat en el seu reglament, es va dissoldre i renasqué amb el nom de Casino de Recreo El Fénix — perquè ressorgí d'ella mateixa — i el 1892 passà a dir-se Sociedad Recreativa El Fénix.

Es crearen diverses seccions, com la coral —el 1879 s'estrenà amb cants de caramelles—, la dramàtica, la d'esports, la lírica, la ciclista... Amb els anys s'han organitzat vetllades literàries i musicals, cicles de conferències, cursos per aprendre a ballar... A començament de segle xx s'instal·là un aparell de cinema a la sala d'espectacles i, durant la dècada de 1920, un grup de joves interpretava sarsueles i obres de teatre.

El 1929, els socis de El Fènix trobaren un terreny idoni per construir-hi la seu social definitiva. Gràcies a les seves aportacions econòmiques a fons perdut i al seu treball, alçaren l'edifici projectat pel soci constructor Anton Pujadas, al carrer de la Font 15.

Després de la Guerra Civil, El Fènix fou tancat i integrat a la Organización Nacional de Educación y Descanso. L'any 1947, la societat en recuperà el nom i el 1950 celebrà el seu 75è aniversari amb balls de gala i concerts. Per la sala de ball de El Fènix passaren orquestres com la de Raúl Abril, Mario Visconti, La Maravella, Janio Martí... i cantants com Jorge Sepúlveda i Antonio Machín.

Avui dia, El Fènix continua a la mateixa seu i organitza activitats d'esbarjo per als socis i el públic en general.

Associació El Centru

El 1893 l'Arquebisbat de Tarragona aprovà els estatuts d'una nova societat vila-secana: el Centro Juventud Católica. El 1900 es llogà la casa del carrer del Comte de Sicart 2 com a seu social. Aquell mateix any ja es dugueren a terme les representacions de *Els Pastorets* els dies de Nadal i de Sant Esteve. I per la festa major del

1902 i 1903 el Centre Catòlic portà la colla castellera dels Xiquets de Valls. Des del 1902 hi ha constància d'una escola per als fills dels socis. El 1906 s'inicià una nova activitat: les caramelles, que esdevindrien un clàssic del temps de Pasqua.

El 1911 la societat adquirí la casa que servia de seu: es demanà un préstec i els socis hi aportaren considerables quantitats de diners. L'any següent s'instal·là llum elèctrica i es creà el cinema, que es mantingué actiu durant molts anys. El 1929 es formà un orfeó per cantar a les cerimònies religioses i es creà l'activitat de docència de la sardana, que portà els socis

La junta de la Societat El Fènix abandonà Ca Gustau (un local provisional) per dirigir-se a la seu definitiva, l'any 1929 (Autoria desconeguda. Fons família Perera-Rofín)

Grup de socis del Centre Juventud Católica que van representar *Els Pastorets* l'any 1930 (Autoria desconeguda. Fons família Cardona-Ballvé)

« A Els Obrers, s'oferia la possibilitat que els propietaris hi anessin a contractar jornalers, mitjançant unes pissarres on s'apuntaven aquells que no tenien feina »

A l'estiu, taules i cadires de la casa de Els Obrers es treien al carrer, on els socis prenen la fresca (Autoria desconeguda. Fons M. Pineda Cervera Sauné)

a participar en l'aplec de sardanes a Santes Creus.

Durant la Segona República a l'entitat se celebrà algun míting catòlic tradicionalista. Acabada la Guerra Civil, l'activitat s'aturà fins al 1942, quan una nova junta n'impulsà la reobertura. El 1944, es llogà la sala d'actes al Frente de Juventudes local per celebrar-hi les seves activitats. Per Pasqua i per la festa major es representaven sarsueles i teatre; a les processons, els socis portaven ciris i l'estendard.

La societat —recentment convertida en Associació El Centru—, manté l'activitat vinculada al teatre, tant en les representacions de *Els Pastorets* com amb el grup La Tramoia de Vila-seca, que hi assaja i hi actua de manera continuada des del 1992 i l'entitat Els Amics del Teatre, que hi ofereix programació teatral estable des del 1999.

Els Obrers

Es desconeix la data de creació de la Sociedad de Obreros Agricultores de Vilaseca, tot i que s'ha trobat documentat que l'any 1882 s'impartien classes per als

fills dels seus afiliats. La seva seu definitiva, des de l'any 1920, va ser al carrer de la Font 12, a la casa coneguda posteriorment com Els Obrers. El 1922, l'entitat decidí canviar el nom pel de Unión de Obreros del Campo, Artes y Oficios i l'any 1934 tenia 293 afiliats.

Els Obrers, tot i ser una entitat que agrupava treballadors del camp i d'oficis tradicionals, funcionava com una societat d'esbarjo, amb una gran sala de cafè on es reunien els socis i s'oferia la possibilitat que els propietaris hi anessin a contractar jornalers,

Façana de l'Ateneu Pi i Margall amb la balconada plena de gent que mira la carretel·la guarnida i el grup de genets de la societat a punt per a la desfilada de Sant Antoni de 1930 (Autoria desconeguda. Fons M. Pilar Guinjoan Casellas)

« Al final de la dècada de 1960 la Penya Ciclista de l'Ateneu Pi i Margall va crear la primera Escola de Ciclisme de tot l'Estat espanyol »

mitjançant unes pissarres on s'apunten aquells que no tenien feina. A la sala d'actes s'hi duïen a terme representacions musicals, com la de la sarsuela *Cançó d'amor i de guerra* el 1927, i cada diumenge a la tarda s'hi feia ball. Disposava de secretaria i d'una sala per a dones. També hi havia l'habitatge del conserge i la seva família.

La premsa de 1930 fa referència a les conferències que s'hi organitzaven, com «Socialismes i agricultors», «Los principios y la técnica de la Unión General de Trabajadores» de la mà del diputat socialista Wenceslao Carrillo, i ja el 1931, «La cultura social».

A partir de la Llei de Confiscació dels Béns Marxistes promulgada pel nou règim el 1939, el juny de 1941 es va resoldre que la casa de Els Obrers passava a ser propietat de la Delegació Nacional de Sindicats de la FET i de les JONS. Els convilatans associats van veure com aquella casa, que havia estat seu d'una societat que pretenia defensar els drets dels treballadors, no només s'havia tancat, sinó que estava en mans d'aquells que els havien usurpat les llibertats. Finalment, l'Ajuntament comprà l'edifici el setembre de 1971.

Ateneu Pi i Margall

Els orígens de l'Ateneu Pi i Margall es troben el 1928, quan un grup de joves va emancipar-se de El Fènix per crear una nova societat de caràcter polític catalanista i republicà, amb el desig d'eleva el nivell intel·lectual dels associats mitjançant conferències, cursos i lectures. Es legalitzà el 1929 i l'historiador i polític Antoni Rovira i Virgili impartí la conferència inaugural.

La seva seu definitiva s'ubicà a la plaça de Voltes número 1, on abans hi hagué la seu de la Societat Coral La Paloma i el cafè de Cal Cisco. L'arquitecte modernista vallenc Cèsar Martinell s'encarregà del disseny de la sala d'espectacles.

Dins la societat es van formar la junta de Cafè, les comissions d'Hisenda, de Ball, de Festes i les seccions de Caramelles, de Futbol i Boxa, d'Anàlisi política, de Carnaval, de Teatre i la Instructiva, adreçada als fills de les famílies de l'entitat. El 1930 tingué lloc la primera sessió de cinematògraf.

Durant els anys de la Segona República, l'Ateneu rebé les visites de Francesc Macià, el 1932, i de Lluís Companys, el 1934. L'entitat tancà les seves portes des del final de la Guerra Civil fins a l'any 1947, data en què la voluntat continuadora dels socis impulsà un nou redactat dels estatuts i, el 1948, se li donà el nom d'Ateneo de Educación y Descanso, denominació existent fins al 1979, quan es recuperà el nom inicial.

El 1947 va obrir de nou el cafè, es va crear la Penya Ciclista —va començar a organitzar el Trofeu Muç Miquel—, es va reorganitzar el Club de Futbol i es van recuperar les caramelles, el cinema i el ball. La diada de Sant Antoni de 1948 va tenir desfilada de carretel·les i l'Ateneu hi participà amb una carrossa dissenyada per l'escultor local Joan Salvadó Voltas. Durant els anys seixanta i setanta a l'Ateneu es feia ball els dies de festa; aquests actes eren amenitzats per grups musicals de renom com el conjunt Rudy Ventura. Al final de la dècada de 1960 la Penya Ciclista Ateneu va crear la primera Escola de Ciclisme de tot l'Estat espanyol.

Federació d'Ateneus
de Catalunya

SUBSCRIU-TE A LA REVISTA

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Preu
subscripció
anual

20€

(3 números)

Grup de socis de Las Vegas davant la façana de l'entitat, prenent la fresca, durant la festa major de 1961 (Autoria desconeguda. Fons família Aleu-Sendra)

L'Ateneu Pi i Margall continua actiu, tot i que l'any 2022 va traspasar el seu patrimoni a l'Ajuntament.

Societat Las Vegas

L'any 1959 sorgí una nova societat recreativa, Las Vegas, a partir d'uns fets ocorreguts a Vila-seca —coneguts com la «guerra dels metges»— i que afrontà gran part de la població. S'instal·là al carrer de Monterols número 12, a Ca Montserrat, i de seguida n'obtingué la propietat. Un ball benèfic proposat per Ràdio Tarragona fou l'inici de les activitats lúdiques de Las Vegas per Sant Joan de 1959. Els socis es reunien els diumenges i protagonitzaven els seus propis espectacles, fins que la junta aconseguí els permisos per fer ball i funcions

de teatre setmanalment. També disposava de sala de cinema, tot i que els balls de festa major eren el seu plat fort i va portar conjunts com Los 5 Latinos o José Guardiola. Las Vegas també ha destacat per la qualitat artística de les carretel·les que desfilaven per la festa de Sant Antoni i per la seva activitat teatral. Després dels anys, la societat és a la mateixa seu i viu estimada pels seus fundadors i successors.

Escrit basat en els textos d'Estradé Pujals, Maria; Garriga Pujals, Montse i Melero Domènech, David. «Capítol II: Societats recreatives i entitats culturals, esbarjo i tradició». A: *L'Abans: Vila-seca. Recull gràfic 1867-1975*. El Papiol: Editorial Efadós, 2011. Pàg. 164 – 229.

Federació d'Ateneus de Catalunya

SUBSCRIPCIÓ PER CORREU

DADES PERSONALS

Nom i Cognoms
Domicili
Codi Postal
Població
Telèfon
Correu electrònic

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 3 números 20 €. Data de subscripció:
FORMA DE PAGAMENT: Ingrés a CaixaBank: ES59 2100-0835-12-0200364124
Retalleu i envieu aquesta butlleta a: Federació d'Ateneus de Catalunya.
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r 08003 Barcelona.

SUBSCRIPCIÓ EN LÍNIA

Ompliu el formulari de subscripció que trobareu a www.ateneus.cat

CULTURA PROPERA

**PARTICIPA DE LA
CULTURA POPULAR
I TRADICIONAL**

La **Diputació de Barcelona** fa costat a les entitats i federacions que mantenen viva la cultura popular i tradicional perquè aposta per la cultura al territori.

www.diba.cat/cultura

**Diputació
Barcelona**

SOCIETAT UNIÓ L'ARGENTERA

LA MÚSICA I EL BALL A L'ARGENTERA: RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI MUSICAL DEL POBLE

Fa dos anys, un grup de voluntaris de l'Argentera (Baix Camp) va posar en marxa el projecte «Memòria de les padrines i padrins de l'Argentera» — *memorialargentera.cat*—, que té l'objectiu de recollir, mitjançant entrevistes, els records de la gent gran de l'Argentera per tal de contribuir a cohesionar la població enfortint la seva identitat. El resultat és un fons sonor, escrit i d'imatge que vol reflectir la vida quotidiana del poble durant la primera meitat del segle XX: feines agrícoles i domèstiques, celebracions, vida comunitària, anècdotes, etc.

A partir de les entrevistes van aflorar diferents aspectes musicals de l'Argentera: música i balls de festa major, cançons a l'escola, cants del sopar de caçadors de Sant Antoni, etc. En aquest context, el grup de voluntaris impulsors del projecte de memòria es va constituir com a Pècol, Associació Cultural de l'Argentera, i la voluntat d'explorar aquest aspecte musical el va portar, el 2023, a buscar la col·laboració de la Societat Unió l'Argentera per endegar la iniciativa: «La música i el ball de l'Argentera: Projecte de recuperació del patrimoni musical del poble».

A través d'aquest projecte s'han pogut descobrir partitures i transcripcions de músiques relacionades amb l'Argentera, com per exemple l'obra de la M. Teresa Llorens, una compositora que hi estiujava i hi va dedicar una sardana que, després de passar-se molts anys en un calaix, es va poder tornar a sentir a plaça. També s'ha treballat en la recuperació del Ball de Coques de l'Argentera, un ritual dels segles XVIII i XIX que s'ha conservat sobretot al Priorat i que servia per pagar als músics que tocaven a les festes populars: cada casa feia una coca i la portava a l'envelat, els balladors que volien festejar amb alguna noia d'aquella casa feien les seves ofertes, i qui la guanyava tenia el dret de ballar amb ella la primera peça del ball. Aquesta dansa, també anomenada Ball de Coques, tenia música específica a cada població.

©Marta Llaberia

L'Argentera ha tingut la sort que el Domingo del Pep, que se sabia la tonada local, la Jota de la Font Vella, va ser entrevistat l'any 1986 i va quedar preservada. Amb aquest material i l'ajuda d'experts en dansa tradicional s'ha dut a terme la recuperació, que ha vist la llum la festa major de 2023.

CASAL DEL CONFLENT

KAMISHIBAIS AL CONFLENT: PONTS DE PAPER, PARAULES I TRADICIONS CATALANES

Aquest passat mes d'abril, el Casal del Conflent ha publicat tres nous contes *kamishibais*, amb llegendes recollides de la gent gran del territori del Canigó, el Conflent i la Catalunya Nord. Els *kamishibais* són petits teatres de fusta, amb il·lustracions impreses en làmines de paper, de tradició japonesa, que serveixen per explicar històries, tant als petits com als grans.

L'edició d'aquests *kamishibais*, els únics editats en català del món, és una iniciativa que el Casal del Conflent du a terme d'ençà del 2017, gràcies a Didier Payré, que ha recollit i adaptat contes i llegendes a aquest format. En total, ara ja són 15 els que han estat publicats.

L'any passat, després de la defunció sobtada del primer il·lustrador, l'artista Alexandre David, el Casal va haver de buscar-ne relleu, trobant altres artistes: Susanna Campillo, Irene Pereira, Iris Tubert, Miquel Alemany i Marta Castro, que van aportar estils diferents.

Els tres darrers contes teatrals *kamishibais* que ha editat el Casal del Conflent són:

- L'encantada del Lanós – Ubicat a la Cerdanya, i esmentat per diversos autors famosos, tracta sobre les creences lligades a les fades. Il·lustrat per Irene Pereira.
- Els Trabucaires – Ubicat al Vallespir, de contingut a la vegada històric i llegendari, descriu les malifetes d'aquesta famosa colla de bandolers del segle XIX. Il·lustrat per Miquel Alemany.
- El caçaire maleït – Llegenda que explica la maledicció eterna d'un caçador que no va respectar una prohibició religiosa. Il·lustrat per Marta Castro.

Els tres contes anteriors, publicats l'any 2023, són:

L'Escorbàs (il·lustrat per Irene Pereira), *La senyora de Prats* (il·lustrat per Iris Tubert) i *Les claus del castell* (il·lustrat per Irene Pereira).

S'han fet presentacions dels contes al Casal de Brussel·les, al Casal de Tolosa, a Sant Martí de Tous, a l'Escala, a

Medinyà, a les Escaules, a l'Abadia de Montserrat i a diferents pobles del Canigó i del Conflent. A la Catalunya Nord, també s'han representat a escoles catalanes, centres bilingües públics del territori i escoles que tenen català al currículum francès.

Aquesta és una proposta original i única, que esdevé un pont d'unió entre innovació i tradició, entre orient i occident, i entre passat i present, tot contribuint a la recuperació de la tradició oral local en català rossellonès.

Autor: Dani Gómez
Títol: *Dia de la Casa*
Tècnica: Digital

«Com cada any, a la primavera, el Casal Catòlic de Sant Andreu (o, simplement, el Casal) celebra el Dia de la Casa, un dia de festa per als socis i sòcies en forma de tastet de les seccions i les activitats que acull el Casal. La il·lustració recull l'actuació de tres dansaires de l'escola de l'Esbart Maragall.»

Dani Gómez (Sant Andreu de Palomar, 1983) és dibuixant especialitzat en literatura infantil i juvenil i amb una forta vinculació amb el Casal Catòlic de Sant Andreu. A més d'un munt de cartells i dissenys per al Casal, ha il·lustrat, escrit o totes dues coses prop d'una trentena de llibres.

El Casal Catòlic de Sant Andreu de Palomar és una entitat centenària nascuda el 21 de febrer de 1919 que vetlla per la promoció i difusió de la cultura i l'esport al voltant de les seves diverses seccions: Tennis Taula, Escacs, Esbart Maragall, Grup de Teatre L'Avançada i Els Pastorets del Casal.

L'entitat compta amb unes instal·lacions amb una superfície de 530 m² i una sala d'actes amb un aforament de 280 persones.

NÚRIA CANYAMARES
 Periodista cultural

La riquesa del teatre familiar

Sabíeu que, als anys setanta, el teatre familiar va esdevenir un autèntic aliat per a la llengua catalana? Els espectacles per a nens i nenes brindaven la possibilitat d'un entreteniment en viu, amb caràcter formatiu i fet a casa. Venint d'on veníem, es van generar les condicions perquè fessin eclosió un seguit d'iniciatives com el Cicle de Teatre Cavall Fort, el Moviment Rialles —llavors a l'empara d'Òmnium Cultural— o la Coordinadora d'Espectacles Infantils als Barris, que va culminar en la Fundació La Roda —actualment gestionada per la Federació d'Ateneus.

De manera natural es van anar posant els fonaments d'un circuit (sales amb programació estable, programacions municipals, campanyes escolars, fires i festivals) que ha permès la consolidació del sector, en evolució constant. D'una banda, les companyies s'han multiplicat, professionalitzat i agrupat en ens com l'Associació Professional de Teatre per a Tots els Públics (TTP), que, amb una setantena de socis, representa el gruix del col·lectiu. De l'altra, el teixit s'ha enfortit, amb projectes, eines i pressupost.

Catalunya és un país ric en la producció d'espectacles familiars. Ho avalen fets evidents com la notable presència de companyies catalanes a certàmens estatals i internacionals o l'assistència de programadors d'arreu del món a cites com l'estratègica Mostra Igualada.

En els darrers anys el teatre familiar s'ha estirat. Per dalt i per baix. Cada cop hi ha més interès per adreçar-se tant a la primera infància (0-3 anys) com als joves (12-18 anys). La franja dels 3-8 anys ha estat tradicionalment la més ben coberta. I enmig d'aquesta segmentació —només recomanada— succeeixen situacions meravelloses, com les d'arribar a tothom. Gràcies a les anomenades capes de lectura, allà on un infant veu una imatge, un adult hi llegeix un (altre) missatge. Aquí rau un dels encants del familiar, aquest teatre que ofereix la possibilitat de compartir emocions i visitar l'experiència de ser un nen o nena, es tingui l'edat que es tingui.

Roger Castillo

Entrevista al coordinador de la revista *Fosbury*, a La Peni de Molins de Rei

«ELS ATENEUS HAN D'ENTENDRE QUE PODEN ASSUMIR UNA FUNCIO SOCIAL ESSENCIAL A TRAVÉS DE L'ESPORT»

Text: **Olatz Zubia Zeberio**

Fotografies: **Lluís Bou**

Roger Castillo, coordinador de la revista *Fosbury*, celebra el desè aniversari de la publicació. Un projecte amb mirada socioesportiva en la línia d'una vida estretament lligada amb el món de l'associacionisme i l'esport a través dels diferents espais de socialització i mitjans de comunicació de Molins de Rei, vila on també ha incidit des de la vessant política com a regidor per la CUP (2011-2016).

Com comença la teva relació amb l'associacionisme, els ateneus i el Teatre La Peni?

Neix quan entro a l'esplai Agrupa, com a nen. Un nen que entra a formar part d'una entitat del poble, que veu que allò li agrada i després acaba essent coordinador. Això em porta a implicar-me en diverses entitats: des d'un casal fins al Mulei o El Foment, que, per mi, són espais de socialització natural, on puc incidir culturalment, socialment i políticament. Ara, però, en tenir fills, he fet una aturada, però sí que reservo un espai per fer periodisme associatiu a la ràdio amb l'Etape Reina.

Enllaçat amb l'Etape Reina, a la festa major de 2023 vau llençar la Peniscalada. En què va consistir i quina resposta vau rebre?

La Peniescalada és una cursa d'una pujada que porta fins a La Peni. Va sortir molt bé perquè la resposta va ser molt divertida. Hi havia un entorn de participació ideal amb nens petits i amb gent més gran: ciclistes no professionals o gent que ha agafat la bici dues vegades a la vida. Ara la volem mantenir i que esdevingui una activitat reconeixible de la festa major.

Què us va portar a emprendre el projecte de la revista Fosbury?

El projecte surt d'un grup de persones a qui el mapa del periodisme esportiu del nostre país no ens captiva i acabem trobant la manera de fer un projecte que parli d'esport d'una forma allunyada de la coneguda. En clau inclusiva, d'esport adaptat, esport contra totes les discriminacions. Un esport

« Si estàs intentant dedicar el teu temps
al bé comú, el bé comú és tothom »

FES-TE S
DE

LA PENI

PERQUÈ LA P
I LA FEM ENT

· TEATRE · CINEMA
· MÚSICA · CULTURA
· ESPECTACLES

No ho facis pels desconeguts
No ho facis per nosaltres
Perquè a Molins de Mar

LA PENI
1982 - 2022

teatre del

en què tothom es pugui sentir representat. Per a mi l'esport és un fet social i cultural.

Per què costa entendre que l'esport forma part de la cultura?

Hi ha un punt de partida. La gent quan veu un bloc d'esports acaba veient uns tipus d'esports que no identifiquen amb el seu dia a dia. Els viu de manera externa, no com una cosa pròpia. És una de les diferències que has d'intentar fer quan parles de fet social. Aquest s'entén des de la participació directa.

Per on ha de passar l'actual model esportiu ateneista?

Els ateneus han d'entendre que poden assumir una funció social essencial a través de l'esport. Incorporar-lo com una eina d'acollida, d'integració de persones que potser passen per problemes de tota índole (laboral, econòmica, salut mental...) i que poden tenir més dificultats per trobar altres espais d'esport. Els ateneus tenen les eines per crear els lligams comunitaris que enforteixin les seves vides d'una manera saludable i no quedin aïllades socialment.

Als petits que no practiquen esport, no els agrada o ve derivat d'una manca de varietat i d'oportunitats?

La no especialització en iniciar-te és essencial per tenir una mirada global i evitar aquesta sensació. D'una manera o altra, hi ha esports o activitats físiques que poden arribar a tothom. La clau és trobar l'espai, i que aquest sigui sa. Quan una oferta esportiva és extensa, ajuda pel que fa als practicants. Quan l'oferta és reduïda, també afecta.

I en clau de gènere...

Ha afectat molt. Afortunadament, hi ha hagut un canvi de rumb. Per fi tenen un espai de confort on hi ha cada vegada més equips, clubs i opcions. Si tu no has tingut aquest esport base on formar-te al mateix nivell, és evident que no has entrat en aquesta dinàmica, i després potser has decidit marxar d'allà, perquè no t'has sentit a gust o perquè l'oferta esportiva no t'ha acompanyat. Quan això va canviant, estàs obrint portes i, en el marge dels pròxims deu anys, suposarà un canvi de país interessant.

Quines barreres han de trencar les dones en la vessant esportiva dels ateneus?

Hi ha un marge de creació pròpia, de lideratge que pot néixer a través de l'esport. Si vas a un ateneu, ets dona i tens un interès esportiu, proposa l'activitat. Sigues tu la que llenci nous espais que a tu et puguin interessar. Aprofita aquest racó segur.

I el col·lectiu LGTBIQ+?

La població LGTBIQ+ crec que té dificultats per trobar espais per practicar esport amb seguretat. Espais com el de les Panteres Grogues demostren que hi ha un volum de gent d'aquest col·lectiu que s'ha sentit segura practicant esport. Des dels ateneus s'ha d'aprendre aquesta lliçó. Quan formem o impulsem una activitat esportiva, pensem en qui volem cridar. Hem de poder cridar tothom. La vocació de ser pals de paller de la societat catalana hi ha de ser, amb activitats on tothom es pugui sentir segur i en una manera de fer-les que no generi cap mena de rebuig a ningú.

Quin espai resta per a la integració de persones amb diversitat funcional?

En els darrers dos o tres anys, sembla que hi ha un canvi a escala social on els ateneus incorporen, col·laboren i es busquen bidireccionalment amb entitats que treballen amb gent amb diversitats funcionals. No és fàcil, però, si estàs intentant dedicar el teu temps al bé comú, el bé comú és tothom.

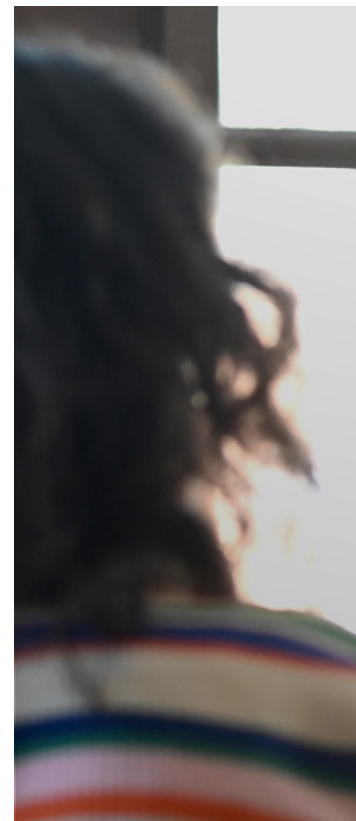
Com són els lligams intergeneracionals esportius i quins esports viuen una revifada?

L'aire lliure és una cosa que vincula tothom i està en auge arran de la pandèmia. L'excursionisme és, per a mi, l'esport. L'escalada, espais com la platja o el mar o coses que tu pots fer al teu dia a dia sense costos associats són fàcils de transmetre i tenir aquest impacte intergeneracional. Després, hi ha altres que és difícil que pervisquin, i altres naixeran de nous.

Els jocs tradicionals tenen una bona salut?

Sí, i els ateneus hi han jugat un paper fonamental. Tothom sap com funcionen, perquè ho has fet de petit i ho vius com un fet natural. Una cursa de bales de palla, una pujada al campanar, les bitlles catalanes... L'esport popular, juntament

«En els pròxims deu anys, l'evolució de l'esport femení suposarà un canvi de país interessant»

«El fet social de l'esport s'entén des de la participació directa»

amb altres entitats de cultura tradicional com les colles geganteres, castelleres, etc., acaben teixint aquests lligams. Són activitats d'èxit vinculades a la identitat, que, alhora, tenen la capacitat d'incorporar nova gent.

El jovent de la població nouvinguda esdevé essencial per introduir les seves generacions ascendents en el teixit popular?

Clar. Si veuen que els seus amics s'apunten, voldran participar-hi. Potser els seus pares no havien vist mai l'estirada de corda, però com que el nen ho vol fer, estaran a favor d'aquesta activitat. Estaran allà i allà hi haurà un entorn de socialització adulta. Mentre els nens practiquen l'activitat, aquesta els portarà a ells a entendre l'entorn i a relacionar-s'hi.

En aquest sentit, ells tenen una identitat pròpia. Impulsen els esports no arrelats als Països Catalans?

Hi ha una part de mancança per part de les entitats que és saber incorporar això. Si tens una

comunitat forta al teu poble que ha practicat «x» esport... Per què no ho incorpores dins de la teva entitat? Evidentment, no forma part del teu punt de partida, però per què no generes aquests espais? Això és un repte si volem que tothom se senti cridat a participar d'aquests espais. I és interessant que, si algú t'entreobre una porta, la puguis acabar d'obrir tu.

L'esport és una eina per introduir el català?

Sens dubte. L'esport es practica arreu del món, no necessita res. Senzillament, formar part d'un col·lectiu i, a partir d'aquí, arrelar. L'esport obre una porta que s'ha d'aprofitar fent que sigui un espai d'acollida en català. S'ha de fer un esforç molt més bèstia del que s'està fent perquè el català formi part de l'ADN de cada club esportiu, de cada espai de pràctica esportiva del país. Si això s'aconsegueix, tens una xarxa brutal d'introducció al català i de normalització de viure la llengua en plenitud com un fet més de país.

Cati Morell
Periodista

LA CULTURA DEL VI. UNA HISTÒRIA D'ATENEUS

Mirant enrere descobrim que, sovint, l'economia va més lligada a la cultura del que sembla i la història d'alguns ateneus ho confirma. A final del s. XIX, la plaga de la fil·loxera toca de mort les classes populars de les zones rurals. La gran inversió que demanava la replantació dels cultius empeny els pagesos a crear, a principi del s. XX, les cooperatives vinícoles. Es construeixen premses col·lectives per fer vi, es fan locals socials, cafès i aules de formació en centres que seran l'embrió d'alguns ateneus del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà, el Penedès o l'Empordà i que, avui dia, encara estan actius.

A través de tastos, conferències, visites a cellers i maridatges, els ateneus contribueixen a la divulgació i apreciació del vi

©Cati Morell

Finals del segle XIX. Catalunya havia viscut dècades d'esplendor al sector del vi. L'arribada del ferrocarril a les principals regions vinícoles havia donat un impuls a una economia basada en l'exportació de vi a Europa. El primer ferrocarril arriba a Vilafranca del Penedès l'any 1865 i a Figueres al 1877. Només un any més tard, la línia es completa fins a la frontera francesa. Catalunya fa el primer salt cap a l'alta velocitat. No és broma! El recorregut entre Girona i Figueres es reduïa a una quarta part del que necessitaven les tartanes de l'època. El gran pas coincidí amb una Europa assolada per l'aparició d'un petit insecte que havia obligat a reconfigurar els mercats de les principals potències vitivinícoles internacionals i els pagesos catalans havien sabut aprofitar l'oportunitat. Però el 1879 la plaga apareix a Rabós (Alt Empordà) i, ràpidament, s'escampa per tot Catalunya. La crisi europea del vi arriba aquí quan els primers països afectats ja s'estan començant a refer. A les ciutats, ja han començat a aparèixer les primeres entitats obreres, interessades a fer arribar l'art i la cultura a les classes populars. L'associacionisme està en plena efervescència. I els pagesos comencen a sentir la necessitat d'actuar conjuntament. Ara tenen un enemic comú: la fil·loxera.

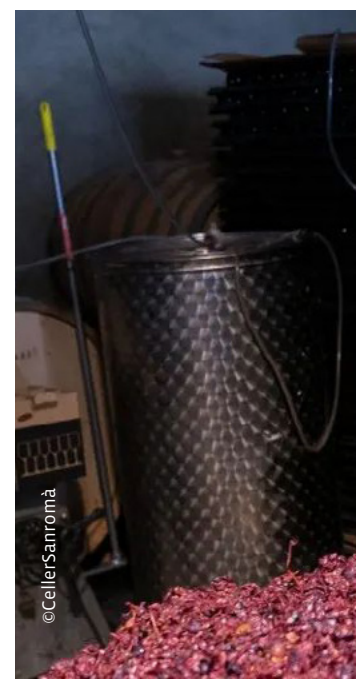
És en aquest escenari, on els grans terratinents troben l'oportunitat per recuperar el control de la terra. L'única sortida, per al sector, és la replantació de la vinya amb peu americà, i això obliga a començar un car i complicat procés de recuperació dels conreus que deixa petits propietaris, parcers i rabassaires en

inferioritat de condicions i els empeny a impulsar les primeres associacions.

L'historiador **Ramon Arnabat**, coautor (juntament amb Xavier Ferré) del llibre *Ateneus. Cultura i llibertat*, explica que cada entitat té la seva història particular però, en el cas dels ateneus d'origen agrícola, sobretot, en els casos vinculats al sector del vi, la situació econòmica generada per la crisi de la fil·loxera va tenir un pes específic molt rellevant. En un moment determinat els pagesos es troben amb una davallada del preu del vi a Europa i amb la necessitat de transformar el raïm si volen sobreviure, però tampoc no disposen de celler ni espai per guardar el producte elaborat a casa seva.

L'aprovació, l'any 1887, de la llei d'associacions d'Espanya ja dona peu a la creació d'entitats que van més enllà dels sindicats. Només un any més tard, el 1888, a Valls, sorgeix la Societat Agrícola i Secció de Crèdit de Valls, la primera entitat amb una visió més àmplia de l'associacionisme i una mirada de futur per al sector vinícola. L'Alt Camp i la Conca de Barberà són les primeres comarques on els pagesos impulsen entitats on poder col·lectivitzar despeses i, sobretot, formar-se per fer front a un nou context vitivinícola. I aquest model s'escampa ràpidament cap al Penedès, el Vallès i l'Empordà, grans regions vitivinícoles de l'època. Uns anys més tard, el 1906, s'aprova la llei de sindicats agrícoles que dona peu a la creació de les futures cooperatives i suposa una embranzida sense precedents per al sector.

L'ALT CAMP I LA CONCA DE BARBERÀ VAN SER LES PRIMERES COMARQUES ON ELS PAGESOS VAN IMPULSAR ENTITATS ON PODER COL·LECTIVITZAR DESPESES.

©CellerSanromà

La Societat Unió Gandesana (SUG) va fundar la Festa del Vi de Gadesa fa 36 anys

A Capellades, el 12 d'octubre del 1901 es funda la **Lliga Comercial, Industrial i Agrícola**, una societat creada per garantir la defensa dels interessos dels seus socis així com la reunió dels elements comercials industrials i agrícoles necessaris per als seus socis. Això incloïa posar al seu abast els coneixements que poguessin contribuir al seu desenvolupament i prosperitat, fomentar la instrucció i els sentiments de fraternitat i mútua confiança entre els socis, socorre'ls en cas de malaltia i proporcionar-los un lloc agradable i diversió. Per aconseguir-ho van proposar adquirir en propietat un edifici construït expressament amb teatre i jardins, impartir classes gratuïtes per a l'ensenyament d'idiomes, comerç, comptabilitat, dibuix i música, formar una biblioteca, organitzar conferències sobre temes industrials, comercials i agrícoles, celebrar vetllades literàries, musicals i teatrals. El seu president, Pep Vallès, recorda que l'entitat va néixer amb la voluntat de

Moltes entitats han incorporat el vincle amb el vi com un tret cultural de la nostra època

ser un espai cultural i de lleure en una època on les societats, ateneus, corals i les primeres agrupacions esportives eren els únics que oferien entreteniment col·lectiu.

A Llorenç del Penedès, l'any 1889, es funda El Centre Moral i Instructiu (actualment, El Centre), i el 1918 neix el que s'ha acabat anomenant La Cumprativa (la Cooperativa). "Les dues entitats, actualment, encara en funcionament, tenien finalitats culturals i de divulgació del coneixement: una de caire més conservador i l'altra més progressista", explica Ramon Arnabat. Cada una celebrava la seva festa i mantenia la seva identitat, però, malgrat això, l'any 1919 es posen d'acord per construir conjuntament el celler cooperatiu de Llorenç. En el cas de la Cumprativa, que va néixer amb la voluntat d'ajudar i formar els seus associats sobre les tasques del camp i de la vinya en un moment de crisi, ha acabat sent una entitat cultural, la principal activitat de la qual és el Vigralla, una mostra anual de vins que omple el celler modernista de la població de tastos enogastronòmics, productes artesanals, música i activitats relacionades amb la cultura popular.

Una situació similar es reproduïx en els orígens del **Casal de Vila-rodona**, que prové de l'antiga Cooperativa Agrícola del poble, hereva de la Societat i el Molí, dues entitats d'origen agrícola però vinculades a la Societat de Treballadors Agrícoles (1893) la primera, i als terratinents la segona. La duplictat de sindicats agrícoles en una mateixa població va ser habitual a principi del segle XX, sobretot, a les comarques del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i el Penedès. Cada entitat era fidel als orígens dels seus socis tant des del punt de vista social com polític. Ho recull l'historiador **Josep Santesmases** al llibre *50 anys del Casal de Vila-rodona*, publicat amb motiu de l'aniversari d'aquesta entitat.

És precisament, amb l'aprovació de la Llei de sindicats agrícoles i, sobretot, l'impuls que li dona la Mancomunitat de Catalunya, a partir del 1914, que l'associacionisme del sector vitivinícola cobra força i presència als municipis. La situació econòmica

Coincidint amb el Vijazz, el Casal de Vilafranca programa tastos al terrat de l'edifici

del moment obliga l'administració a apostar per models que permetin modernitzar el sector. Els pagesos necessiten formació i eines per col·lectivitzar compres i reduir la despesa que reclamen els cultius per poder fer front al preu del vi, que a tot Europa va a la baixa. Això obliga a impulsar la construcció de cellers col·lectius, en el cas del sector del vi, o molins en el cas de l'oli. La Mancomunitat vol que cada municipi tingui el seu propi celler cooperatiu perquè els pagesos puguin accedir a la venda de vi elaborat en lloc de vendre únicament el raïm, que es paga a preus molt baixos. Això impulsa la construcció dels cellers modernistes i porta els viticultors a reunir-se en entitats que acaben disposant de locals amb cafè, sala de ball o teatre i que els ofereixen formació en totes les àrees de forma gratuïta i, en alguns casos, fins i tot, els garanteix cobertura mèdica en cas de necessitat. Així neix el que serà l'embrió d'alguns ateneus de les regions vinícoles de Catalunya que, en alguns casos, encara es mantenen actius.

Aquestes entitats conviuen amb altres com el Círcol Catòlic de Figueres, que sorgeix d'una entitat que es dissol coincidint amb la primera guerra mundial i que retorna entrats els anys 20 del segle passat. El ressorgiment del Círcol Catòlic de Figueres és el que actualment es coneix com **La Cate**. Aquesta entitat no prové de la crisi de la fil·loxera ni del conflicte rabassaire, però la seva seu, fruit d'una donació, es va construir sobre el que es coneixia com la Vinya Petita, situada al nord de la ciutat, sota el castell de Sant Ferran. Ricard Sayeras, president de l'entitat, recorda que aquesta seu ha acollit formació i oci de tot tipus per als seus socis al llarg de més de cent anys. "A mitjans anys 60 del segle passat, va acollir cursos de català que serien el futur embrió d'Òmnium Cultural a l'Alt Empordà", diu Sayeras. Segons ell, el fet

d'estar sota el paraigua de les sotanes els allunyava de determinades vigilàncies en plena dictadura i els feia les coses més fàcils. L'any 1983, la Cate organitza la primera Mostra Gastronòmica de l'Alt Empordà coincidint amb les Fires i Festes de la Santa Creu. L'activitat, segons el seu president, es va fer durant sis anys seguits i va mantenir el vincle de l'entitat amb el sector del vi.

Al llarg de la seva història, vinculada a un territori vitivinícol, la Cate ha acollit tastos i maridatges de vins i en el seu arxiu hi ha la fitxa de soci de l'enòleg **Eduard Puig Vayreda**, que va ser director general de l'Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI), va dirigir el Consell Regulador de la DO Empordà i va deixar un prolífic llegat d'articles i publicacions relacionats amb el món del vi. Segons Sayeras, el vincle amb Puig Vayreda va portar la Cate a organitzar tastos dels millors vins del món i a programar un seguit de conferències on es relacionava el vi amb l'art, la geografia i amb tot tipus d'expressions culturals, així com l'oci, l'arquitectura o el cinema per fer bona l'afirmació que el vi és cultura. Aquestes conferències es van recollir l'any 2017 en el llibre *El jardí de Dionís. L'entorn cultural del vi*.

L'efecte que aquestes associacions van tenir en la configuració de la societat de les primeries del segle XX no és baladí. A part de la millora econòmica i cultural que suposen per als seus socis, els ateneus, sobretot, en els casos que són d'origen popular, implanten el principi d'un home, un vot. Som tot just a principi del segle XX (les dones no votaran a Espanya fins el 1931) i s'estan posant les bases de la democràcia tal com l'entenem avui dia, ja que fins aleshores el vot anava lligat a la quantitat de propietats que cada un podia declarar. El moviment

A PRINCIPI DEL SEGLE XX ERA HABITUAL LA DUPLICITAT DE SINDICATS AGRÍCOLES, CADASCUN FIDEL ALS ORÍGENS DELS SEUS SOCIS TANT DES DEL PUNT DE VISTA SOCIAL COM POLÍTIC.

Breu cronologia sobre el cultiu del vi i els ateneus

A LES ENTITATS IMPULSADES PER RABASSAIRES, ELS PAGESOS APRENIEN A COMPARTIR, PERÒ TAMBÉ A FER DE CIUTADANS.

es replica ràpidament. En municipis rurals com Subirats, al Penedès, es crea una entitat a cada nucli (Lavern, Ordal, Sant Pau...). Són entitats impulsades per rabassaires, on els pagesos aprenen a compartir, però també a fer de ciutadans. Aquestes entitats organitzen classes per a adults i donen accés als seus socis a la música i el teatre, però també organitzen debats i són espais on aprendre a decidir col·lectivament en benefici de tots i en igualtat de condicions.

L'anàlisi de les dades recollides d'aquell moment, per part d'alguns historiadors, demostra que els llocs on hi ha ateneus d'origen popular es genera més participació política, i hi ha més vots als partits que no formen part del sistema (republicans, catalanistes i carlistes). De fet, la proliferació d'ateneus a les zones vitícoles dona força a la Unió de Rabassaires i a les entitats i locals que s'acabarien convertint, en alguns llocs, en les futures seccions locals d'ERC, seguint la tendència iniciada el març de 1931 a l'ateneu republicà de Gràcia o al Foment Republicà de Sants.

El vincle es manté

Al llarg de l'últim segle, aquestes associacions s'han anat adaptant al context social de cada moment i han esdevingut eines de dinamització cultural als seus municipis. Moltes d'aquestes entitats han incorporat el vincle amb el vi com un tret cultural de la nostra època. Així, algunes entitats que van néixer en espais relacionats amb el món agrícola com la **Societat Unió Gadesana (SUG)**, han impulsat esdeveniments com la Festa del Vi de Gadesa. En aquest cas la SUG va fundar aquesta cita anual fa més de 35 anys, juntament amb l'Ajuntament i el Celler Cooperatiu de Gadesa. L'objectiu era ensenyar a la gent els vins que es feien al poble i acabar la festa el diumenge amb un dinar popular on se serviria una clotxa. I, des d'aleshores, cada any s'hi han anat sumant més cellers de tota la comarca per acabar construint una festa popular i integradora.

D'altres com el **Teatre Casal-Societat la Principal de Vilafranca del Penedès**, pel context social en el qual sorgeixen, han mantingut la relació amb el sector del vi des dels orígens. El seu president, Marcel Esteve, recorda que els ateneus "són el reflex de la societat en la qual es formen". La Societat la Principal neix el 1904 i el Teatre el Casal, el 1921. En el moment de construcció de l'edifici que aquesta entitat ocupa al centre de Vilafranca, el Gremi de Boters de Vilafranca hi té un paper important i, al llarg de la seva història, sempre ha mantingut una estreta relació amb el sector vitivinícola. "Els socis provenen de classes populars. Són comerciants, artesans, pagesos" — recorda Esteve — "i el local està ubicat pràcticament davant del Centre Agrícola, l'ateneu que reuneix els propietaris de les finques." Les preocupacions del

L'enòleg Eduard Puig Vayreda, autor d'*El jardí de Dionís*, va ser un soci molt actiu a La Cate

La Cumprativa, que va néixer amb la voluntat d'ajudar i formar els seus associats sobre les tasques de la vinya, ha acabat sent una entitat cultural, promotora del Vigralla

sector de la pagesia han estat també, al llarg de la seva història, les preocupacions de l'entitat. Per això, sempre s'hi han celebrat tastos, maridatges, conferències i tertúlies relacionades amb el sector.

Actualment, i en col·laboració amb l'Acadèmia Tastavins, durant el primer cap de setmana de juliol, coincidint amb la celebració del Vijazz —la mostra de vins i música més important de la capital de l'Alt Penedès—, el Casal programa un seguit de tastos al terrat de l'edifici que completen l'oferta lúdica i festiva relacionada amb el sector vitivinícola de la comarca. I, precisament, aquest any, el seu president destaca la programació, per primera vegada, d'un seguit de trobades musicals destinades al públic més jove amb l'objectiu d'apropar la cultura del vi al jovent.

D'altres, més moderns, com el **Casal d'Alella**, fundat el 1973, confirmen el relat de Marcel Esteve. Aquest ateneu, tal com explica la seva presidenta, Antònia de Gràcia, va construir la seva seu en un terreny

propietat del patronat del Sindicat de Pagesos. A la dècada dels 70, quan se celebra el Mil·lenari del nom de la població, el Casal organitza la primera Festa de la Verema que enguany arriba a la 50a edició. En aquell moment, es compra una premsa i es fa la primera premsada simbòlica, cosa que converteix aquest esdeveniment en un referent. Poc a poc, amb els anys, l'Ajuntament va assumint l'organització d'aquesta convocatòria, però el Casal sempre hi ha estat vinculat. Precisament, des del Casal es fa una col·lecció de porrons que s'atura a la 42a edició i, posteriorment, una col·lecció de copes poètiques. En els últims anys, segons De Gràcia, el Casal d'Alella ha cedit espai per a l'organització de tastos per a joves, tastos dirigits, i sempre incorpora la copa de vi al final de moltes activitats com a forma de divulgar la cultura del vi. De Gràcia, assegura que, des de l'entitat es busca sempre “la manera de promoure els vins i cellers tan nostres”.

La revista Xercavins i l'ateneu homònim tenen el seu origen en la Festa del Bacus que se celebra a Verdú des de fa 34 anys

Entre copes

La rica tradició vinícola de Catalunya es remunta a segles enrere, però la cultura del vi no només es reflecteix en la producció i consum d'aquesta beguda, sinó també en el conjunt d'activitats culturals i socials que s'organitzen al seu entorn. La relació entre la cultura del vi i les activitats organitzades pels ateneus a Catalunya és una mostra palpable de com el patrimoni vinícola forma part integral de la vida cultural i social catalana.

A través de tastos, conferències, visites a cellers i maridatges, els ateneus contribueixen a la divulgació i apreciació del vi, i enforteixen els llaços entre la comunitat i aquesta tradició mil·lenària. Aquestes activitats no només enriqueixen el coneixement dels participants, sinó que també fomenten un sentit de comunitat i pertinença fonamental per a la preservació de la cultura catalana i del concepte de Catalunya com a país de vi.

L'Òpera entre copes de l'**Ateneu Santcugatenc** o els tastos de Poesia i Vi de l'**Ateneu Santfeliuenc** són només dues petites mostres de la gran quantitat d'iniciatives que s'organitzen en ateneus de tot Catalunya vinculades al sector vitivinícola.

A Verdú, la festa de la verema i el vi, coneguda com la Festa del Bacus, va néixer de la motivació d'un grup de joves ara fa 34 anys i, amb el temps, a més de consolidar-se, va donar lloc a una publicació, la revista *Xercavins*. I aquesta revista ha originat la creació de l'**Associació Cultural Xercavins**, una entitat integrada dins de la Federació d'Ateneus. El seu secretari, Francesc Alavedra, assegura que el vincle s'ha mantingut des dels orígens i que la revista, amb la voluntat de ser el reflex de l'activitat de la població, recull els tastos, maridatges i l'activitat vitivinícola dels cellers des de fa 24 anys.

LA COLÒNIA GÜELL S'OMPLE D'ACTIVATAT ASSOCIATIVA AMB L'APLEC DELS ATENEUS

El 2 de juny, la Colònia Güell de Santa Coloma de Cervelló va acollir l'Aplec dels Ateneus, una gran festa participativa impulsada per la Federació d'Ateneus de Catalunya, en el marc de la celebració del Dia de l'Associacionisme Cultural. Amb més de 50 activitats culturals i esportives per a tots els públics, la jornada va resultar una oportunitat única per descobrir tot el que ofereixen els ateneus catalans. L'esdeveniment va comptar amb l'actriu Lloï Bertran, com a pregonera, i també va ser l'escenari de presentació de *Terra d'Ateneus*, la sardana commemorativa del 40è aniversari de la FAC, composta per Anna Abad, interpretada per la Cobla Ciutat de Granollers i dansada per la colla sardanista Aires Gironins. La Companyia Elèctrica Dharma va oferir el gran concert de fi de festa.

MÉS DE 200 ENTITATS FEDERADES

Des del passat mes de març, la FAC celebra un èxit notable: compta amb més de 200 entitats adherides, que dinamitzen el territori a través d'activitats culturals, socials i esportives. La Federació ha crescut progressivament en els darrers anys, treballant per enfortir el teixit associatiu sociocultural català i facilitar la tasca associativa dels seus federats.

LA FAC I LA RODA ESTRENNEN SEU COMPARTIDA

El número 9-11 del carrer de la Sèquia de Barcelona s'ha revitalitzat per esdevenir la nova seu compartida de la Federació d'Ateneus de Catalunya i la Fundació La Roda. Després de diversos mesos d'obres, l'antiga oficina de La Roda ha quedat totalment reformada i ha passat a ser un espai diàfan i accessible, on ambdues entitats continuaran treballant per oferir els millors serveis.

LA XARXA MÉS A PROP DELS ATENEUS

La Xarxa Audiovisual Local (La Xarxa), que proporciona continguts i serveis a 55 televisions i 147 ràdios de proximitat del país, ha signat un acord de col·laboració amb la Federació d'Ateneus de Catalunya, que permetrà reforçar la cobertura mediàtica dels projectes i activitats dels ateneus per part dels mitjans del seu municipi.

Taula rodona a l'Ateneu L'Aliança de Lliçà d'Amunt sobre la base associativa

«**LA CULTURA** NO LA PODEN FER NI LES ELITS, NI LES ADMINISTRACIONS, **S'HA DE FER DES DE LA BASE**»

Text: **Andrea Ramos**

Fotografies: **Lluís Bou**

La base de qualsevol ateneu són els seus associats i cada entitat ha de ser conscient d'aquest fet. Promoure valors i projectes culturals, socials, esportius i associatius és imprescindible per tirar endavant i donar-se a conèixer al seu entorn. Però, com podem atraure nous socis? Quins mètodes hem de seguir per fer créixer la nostra base associativa? Hi ha una fórmula concreta per aconseguir-ho?. En parlem amb Marc Rovira (president de l'Ateneu L'Aliança de Lliçà d'Amunt), Daniel Buson (president del Casal d'Olesa de Montserrat), Neus Lorenzo (vicepresidenta del Casal del Conflent, a la Catalunya Nord) i Joan Ramell (tresorer de l'Ateneu Torrellenc).

Feu-nos cinc cèntims dels vostres casos particulars i la vostra evolució, per situar-nos i saber en quin punt us trobeu.

Marc Rovira: Lliçà d'Amunt té gairebé 16.000 habitants, però repartits en quinze urbanitzacions. Aquest fet complica la situació i fa que sigui més difícil créixer en nombre de socis, que, actualment, són uns 400 aproximadament.

Daniel Buson: En el cas d'Olesa, som un ateneu centenari i comptem amb uns 170 socis. No demanem el carnet de soci per entrar i fer activitats, som bastant inclusius, realment. A vegades pensem que hauríem de ser una mica més exigents i demanar que es facin socis, però, de moment, no ho fem. La quota de soci és una aportació econòmica bastant important, però no és l'única.

Neus Lorenzo: Ara mateix el nostre objectiu és poder fer relleu generacional. Hem de tenir en compte que la gent que parla català i està associada té una mitjana d'edat molt alta. Pel que fa al jovent, sí que és veritat que molts han fet català a la primària, però a la secundària només fa dos anys que s'imparteixen classes. Jo estic convençuda que serà possible, perquè saber dos idiomes no fa mai mal, però ara mateix és l'inconvenient que tenim. És un treball de profunditat. A més, també és veritat que fem poques activitats per a la canalla, però, de mica en mica, ens anem renovant.

Joan Ramell: El nostre ateneu va ser fundat l'any 1929 i, actualment, som l'única entitat cultural registrada com a tal al poble. S'ha mantingut i sempre ha estat una evolució bastant constant. Som un poble de 6.000 habitants i tenim aproximadament 760 socis. El gruix

d'aquests socis és majoritàriament canalla i jovent. El motiu és el tipus d'activitat que oferim: escola de teatre, escola de dansa, esbart o escola de circ i acrobàcies, entre moltes altres.

Dos de vosaltres heu fet referència al jovent. En molts casos es té la idea, pot ser equivocada, que la majoria dels socis dels ateneus són gent més gran. Els costa, als joves, implicar-se en el teixit associatiu?

NL: En el cas del Conflent, el nostre espai és molt petit i el que acostumem a fer és sortir a fora i portar la nostra proposta a diferents llocs del territori. Participem de totes les activitats del poble, intentem projectar pel·lícules en català que siguin prou atractives i interessants per a tots els públics, però el handicap de l'idioma costa una mica. Moltes vegades esperen tres setmanes o un mes i ja tenen la pel·lícula doblada en francès, per exemple. És una lluita constant.

DB: Els joves s'impliquen amb la seva presència i les seves activitats, més que econòmicament. Molts cops pensem que obligar-los a fer-se socis podria ser contraproduent. No volem desmotivar-los i que ja no tinguin iniciativa pròpia a l'hora de proposar activitats. Per tant, sí que és veritat que la mitjana d'edat dels nostres socis és més gran, però, molts cops, els pares dels nens que venen ja són socis, realment, i no els fa falta. Ser soci és una qüestió més sentimental molts cops. Voler donar suport a una entitat i ajudar en el seu creixement. Crec que nosaltres no hem abordat massa el tema de la captació de socis i estic escoltant els companys amb atenció perquè tots vivim perspectives diferents i ens pot ajudar molt en un futur a l'hora de créixer en aquest aspecte.

Marc Rovira:

«Una junta no depèn de l'edat que té; depèn de la seva actitud»

Daniel Buson:

«Els joves s'impliquen amb la seva presència i les seves activitats, més que econòmicament»

Neus Lorenzo:

«No pots posar uns adolescents de quinze anys a gestionar tot això»

Joan Ramell:

«S'ha de diversificar i obrir la tipologia d'activitats que estàs fent»

MR: Nosaltres la fotografia que tenim dels socis és bastant similar, però, sí que és veritat que som una mica més insistents. Si fa tres anys que fas activitats amb nosaltres i et cedim l'espai de manera gratuïta, com a mínim fes-te soci. Intenta-ho. La gent jove és necessària per al relleu generacional, totalment d'acord. Però el gruix de la societat està en la gent de més de trenta anys, crec que s'ha d'arribar a ells i són els que ho han de tirar endavant. Els joves, si han de venir, que sigui per iniciativa pròpia i perquè volen muntar les seves activitats. Hi ha molts ateneus que tenen juntes molt envellides, però, hi ha altres entitats que són purament joves. Crec que seria interessant veure perquè a uns sí i als altres no. Definitivament, és difícil atraure gent jove quan parlem d'un lloc on la mitjana d'edat és de seixanta o setanta anys. Costa una mica.

JR: Hi ha molts matisos. Tinc la percepció que es justifica molt la seva desvinculació o el no assumir un compromís amb una entitat per tirar endavant i això és discutible, perquè, en el cas de Torrelles, per exemple, hi ha molts joves que tiren del carro i fan

moltes coses. Però sí que és veritat que, majoritàriament, al jovent de Torrelles no l'estem atraient cap allà.

Heu comentat el tema de les juntes. Creieu que influeix el tipus de junta que hi ha a un ateneu amb el perfil del soci de l'entitat?

MR: A veure, realment una junta no depèn de l'edat que té. Depèn de la seva actitud. Però, òbviament, si és més intergeneracional, aproparàs un ventall més ampli de persones, perquè, indirectament, involucres els teus familiars i amics.

NL: Nosaltres tenim un calendari que ens situa a diferents parts del territori depenent de l'època de l'any. Com he dit abans, no acostumem a fer activitats al nostre espai. Els socis ja paguen una quota per poder fer totes aquestes sortides, però tenim problemes per gestionar les activitats, els permisos, etc. No pots posar uns adolescents de quinze anys a gestionar tot això. La tasca que fem és molt necessària, però costa que ho valorin. S'han de fer moltes relacions socials, no ens queda una altra opció.

Vosaltres diferencieu el tipus de soci? Existeixen diferents perfils?

JR: Nosaltres els classifiquem segons el tipus de quota que paguen. Infantil, adult, familiar o jubilats, per exemple. Però crec que hi ha una altra classificació molt interessant. Aquells socis que fan un ús recurrent de les instal·lacions i les activitats que s'organitzen i els que no, els que són socis i no van a fer cap tipus d'activitat. Aquests són conscients que són socis, continuen mantenint l'entitat i no en fan cap ús, per edat, per disponibilitat o pel motiu que sigui. Aquests són els que, per mi, tenen una relació més directa amb el «sentimentalisme» de què parlàvem abans. Jo crec que els socis, en general, tenen poc esperit ateneístic, en relació amb com van sorgir els ateneus en els seus inicis, el treball col·lectiu que implicava, omplir de contingut cultural les classes baixes i aquesta evolució fins al segle XXI. Aquest esperit em costa trobar-lo, però, si el busco, en trobo traces en aquest tipus de soci de què acabo de parlar. Això s'ha d'encarar per part dels ateneus.

MR: En el nostre cas, això es va

fundar per unes desavinences amb ajuntaments. Per començar, l'inici ja no és aquest sentiment educatiu o d'acostar la cultura a la societat. Es va pensar com una sala de festes per a quan plouia, realment. Crec que no s'ha tingut aquest sentiment de què parlem.

JR: Com a concepte, partint de la base que un ateneu ja no és el que era en un primer moment, la definició de l'esperit ateneístic jo l'enfocaria com a motor de l'activitat cultural d'un entorn, amb la implicació ciutadana per fer-ho possible. La cultura no la poden fer ni les elits, ni les administracions, s'ha de fer des de la base.

MR: Totalment, però la vostra realitat no és la de la majoria de Catalunya, realment. Teniu un ajuntament que ha decidit que la seva funció no és la de ser un programador. L'administració en general té un problema molt real amb la funció que té envers la cultura. Els programadors ja existeixen i han existit tota la vida. Llavors, intentar rebaixar, capar o tallar l'activitat de les entitats, és fer tot el contrari realment. Haurien d'administrar i intentar que les entitats participin i sumin. Costa molt parlar del sentiment ateneístic si tens una administració que t'està frenant.

NL: Jo, en canvi, tal com ho heu presentat ara, que s'entengui la cultura com una creació de baix a dalt i com a motor de tot això, m'hi sumo. Però la manera en què la gent s'hi vincula, no està molt lligada a cap sentimentalisme, realment. En el nostre cas la majoria de les persones no venen per l'associacionisme com a concepte, però sí que venen buscant unes arrels identitàries o, si més no, arrels socials, en les quals es puguin reconèixer.

MR: Jo crec que en el nostre cas també

hi ha unes arrels. L'ateneu és un símbol molt clar del poble i això s'ha destruït una mica amb la creació de centres cívics a cada urbanització.

DB: Parlant precisament de l'esperit ateneístic, crec que nosaltres tenim dos tipus de socis. El que ho és per interès i el que ho és per convicció. El primer és perquè ser soci li aporta uns beneficis: descomptes a les entrades, als lloguers, etc. I l'altre, que potser porta molt més temps, ho és per convicció. Molts d'aquests directament no venen mai o venen molt poc i són socis perquè realment creuen que la tasca i l'activitat del Casal és necessària. Per tant, els que ho són per convicció saps que continuaran sent socis a la llarga i els que ho són per un interès puntual, segurament la seva participació com a socis serà molt més volàtil, perquè, quan ja no hi hagi aquest interès, marxaran.

NL: Sí que hi ha una cosa en comú que crec que tenim tots quatre. Des del mateix casal, qualsevol pot venir i fer-

Marc Rovira:

«Costa molt parlar del sentiment ateneista si tens una administració que t'està frenant»

Daniel Buson:

«Fer-nos útils és la clau perquè la gent vulgui venir i vegi que la nostra tasca és important»

Neus Lorenzo:

«La majoria de les persones no venen per l'associacionisme, però sí que venen buscant unes arrels identitàries»

nos arribar propostes, oferir activitats i fer peticions... i tot això dona vida, també. Siguin o no siguin socis. Acollir-los és una manera d'arribar a més gent.

MR: Jo veig que vosaltres teniu un objectiu molt marcat. Nosaltres som més com el cas d'Olesa. Passaven moltes coses que de mica en mica s'han anat independitzant. L'Aliança era com un paraigua per tothom que volgués muntar alguna cosa i, a partir d'aquí, néixer, independitzar-se i tirar. I això desdibuixa una mica l'objectiu que nosaltres tenim com a entitat. Jo quan penso: «cap a on volem anar?», em costa una mica.

Quines eines creieu que són útils per fer créixer la base associativa dels ateneus?

MR: Organitzant coses interessants, que la gent conegui la nostra entitat, que és el nostre objectiu principal. Que la gent conegui que existim, què és L'Aliança i com funcionem. Un cop que ho coneixen i s'impliquen, et porten a deu més. Nosaltres ho hem trobat eliminant les activitats bolets, les que eren puntuals, i hem organitzat cicles, amb una continuïtat que fa que la gent entri en el circuit d'activitats.

NL: Jo et diria que nosaltres diversifiquem. Tenim algunes activitats fixes, però ens funciona sortir. Que una mateixa activitat tingui diversos públics diferents.

JR: Jo tinc molt clar que allò que fem i que té una trajectòria històrica, s'ha de mantenir i potenciar. Però, sobretot, s'ha de diversificar i obrir la tipologia d'activitats que estàs fent. És fonamental que les entitats tinguem un programa d'informació o un protocol de com fer arribar la informació: mailing, xarxes socials, web pròpia o de l'Ajuntament... Arribar al públic objectiu de cada activitat. Crec que cal complementar la diversificació i utilitzar tots els mitjans que tinguem a l'abast. I, a més, fer-nos útils socialment.

DB: Estic molt d'acord amb tot el que han dit els companys. Fer-nos útils crec que és la clau. És el que farà que la gent vulgui venir i vegi que la nostra tasca és important. No ens hem de tancar les portes a buscar i oferir allò que a la gent li agrada.

Joan Ramell:

«Els socis, en general, tenen poc esperit ateneista, en relació amb com van sorgir els ateneus en els seus inicis»

ENID NEGRETE

Doctora en arts escèniques

Celebrar el Centenari Clavé

Un dels trets que caracteritza la cultura de Catalunya és la quantitat de cors de gent de totes les edats, professionals o no. Alguns dels símbols més identitaris de Catalunya són el Palau de la Música, l'Orfeó Català o el mateix Teatre del Liceu. És una societat enamorada de la veu humana. Josep Anselm Clavé (Barcelona, 1824-1874) va ser un pioner d'aquesta passió pel cant coral i fer música de manera conjunta. Músic, poeta i polític, fou el fundador de les societats corals que encara perduren. De classe treballadora, el seu primer ofici va ser el de torner, però la seva enorme inclinació va fer que aviat deixés les activitats manuals per la música.

Va iniciar la seva carrera artística com a cantant, violinista i guitarrista en diversos cafès-teatres de Barcelona en el context de l'expansió del socialisme utòpic i el sorgiment de moviments polítics d'oposició a les monarquies absolutes. El 2 de febrer de 1850 va néixer La Fraternitat, la primera societat coral de Catalunya i el nom de la qual portava tot l'ideal de la seva existència. Des del punt de vista polític i social, Clavé va elaborar un projecte pedagògic revolucionari: volia dignificar la classe obrera mitjançant la música. En només deu anys, organitza un festival en què participen ja 200 coristes i 150 músics. Quatre anys més tard sumaven més de 2000 cantaires, pertanyents a 157 organitzacions corals, i més de 300 músics.

Clavé va ser militant del Partit Republicà i va participar activament en les revoltes que van portar al seu empresonament el 1845. Va exercir de president de la Diputació de Barcelona, diputat (1873) i governador civil de Castelló de la Plana i Tarragona (1873-1874). Tot això, unit a una vida en constant conflicte amb les autoritats, un tren de treball exhaustiu i la manca de medicines modernes, van provocar que la seva salut minvés ràpidament, portant-lo a la tomba abans de fer els cinquanta anys. En la primera maduresa ja tenia llenguatge artístic propi, i una missió social i política d'especial importància per a una Catalunya en plena renaixença i a la recerca de la seva identitat.

**Llegeix la versió
ampliada aquí:**

Marc Alcalà i Rams

Sociòleg i Premi Tribuna Atenea 2023

L'ASSOCIACIONISME CULTURAL ATENEÍSTIC DINS L'ALIANÇA EDUCACIÓ 360

«En el món ateneista, Educació 360 no és més que un nom nou per a una idea prèvia»

El 2019, la Federació d'Ateneus de Catalunya anunciava l'adhesió al manifest de l'*Aliança Educació 360. Educació a temps complet*. El 2018, l'Aliança Educació 360 s'havia presentat públicament com a proposta compartida per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya. D'aleshores ençà, la incidència formal de l'associacionisme cultural ateneístic dins l'Aliança Educació 360 ha estat puntual, però tot un seguit de converses i experiències posen de manifest com els ateneus comparteixen completament aquesta concepció d'educació a temps complet: entitats dinamitzadores molt vinculades al territori, oferta d'activitats al llarg i ample de la vida, serveis i propostes des del vessant educatiu, feina intergeneracional i transversal i sinergies amb altres agents de la comunitat.

El potencial educatiu dels ateneus

Les oportunitats educatives als ateneus no necessàriament s'ofereixen com a tal i preferentment són promogudes com a «formació», fent-se servir també alternatives com ara «aprenentatge, pràctica, preparació o difusió». D'acord amb el grau de formalitat, poden diferenciar-se tres tipus d'educació. En primer lloc, l'educació formal es defineix com l'aprenentatge intencional, estructurat i sistemàtic, sotmès a les normatives legals pel que fa al currículum i que conclou amb una certificació. Malgrat que les funcions educatives dels ateneus ja han estat, en bona part, assumides per l'administració pública —l'Escola Ateneu Igualadí el curs 2020-21 es va integrar a la xarxa pública—, encara n'hi ha exemples. L'Escola de Dansa del Centre de Lectura de Reus és escola autoritzada des del 2000 i l'Escola de Música de l'Orfeó Lleidatà va esdevenir centre autoritzat l'any 2008.

En segon lloc, l'educació no formal fa referència a l'aprenentatge estructurat que s'adquireix fora dels centres educatius i del sistema oficial establert, amb un ventall de graus de formalitat. Generalment, l'oferta educativa dels ateneus encaixa amb l'educació no formal i inclou espais,

classes, cursos, escoles i aules, entre altres, en tota mena d'àmbits. Malgrat que moltes d'aquestes activitats poden definir-se com a extraescolars, els ateneus no necessàriament les conceben ni plantegen com a tals i és que moltes tenen continuïtat pròpia abans, durant i després de l'edat escolar, i es dirigeixen a tot un barri o municipi. Per exemple, l'Orfeó Badaloní és un dels ateneus que actualment ofereix explícitament activitats extraescolars de coral i percussió a una escola concreta, mentre que l'Ateneu Santcugatenc va consolidar, fa uns vint anys, el seu extens programa trimestral de cursos i tallers al qual s'inscriuen principalment adults.

En darrer lloc, l'educació informal és l'aprenentatge que s'obté en les activitats de la vida quotidiana, sense planificació. Així, l'educació també és present a ateneus que no tenen una oferta educativa explícita. Alguns valors ètics i cívics i competències en què els ateneus afirmen formar a través de la seva activitat són: treball en equip, companyonia, responsabilitat, reflexivitat, esforç, autoestima, expressió i escolta.

Una peça clau en l'ecosistema 360

L'Aliança Educació 360 és una plataforma amb centenars d'organitzacions sòcies i promotores que defensa l'educació 360 com a «iniciativa educativa, social i política que planteja connectar els aprenentatges que es produeixen en tots els temps i espais de la vida». La Fundació Jaume Bofill l'ha definit com una educació sense límits espacials, temporals, econòmics i socials i connectada, amb la col·laboració dels agents educatius de la comunitat, integrant les oportunitats educatives dins i fora dels centres educatius. Aquest concepte d'educació 360 ha estat intencionadament ampli per poder sumar i involucrar agents diversos, i es tracta més d'una comprensió concreta de l'educació que no pas un adjectiu que pugui aplicar-se a una activitat o altra. Els agents educatius als quals es fa referència inclouen centres educatius, administracions públiques —ajuntaments, biblioteques, museus, centres cívics, etc.— i entitats privades —ateneus, associacions,

federacions, clubs esportius, etc.—, entre altres. Una iniciativa de l'Aliança Educació 360 que ja s'ha implementat a ateneus concrets —com ara els Lluïsos d'Horta i el Casino Prado Suburense— és el Passaport Edunauta, un projecte d'ampliació d'oportunitats educatives i d'acreditació dels aprenentatges fora escola per a infants de 3 a 12 anys. El passaport consisteix en un document que els nens segellen cada cop que assisteixen a una de les activitats ofertes per entitats dins d'una programació pensada per a ells.

Ateneus que desconeixien la tasca actual de l'Aliança Educació 360, sense establir-hi vincles concrets, afirmen aplicar ja una educació 360 d'una forma o altra. En certa manera, en el món ateneístic, «educació 360» no és més que un nom nou per a una idea prèvia. Els exemples de col·laboracions habituals i puntuals són molt diversos: activitats de l'Espai Malla —associació fundada el 2021 per l'Ateneu Igualadí, TICAnoia i disseny=igualada, agrupant dissenyadors, *makers* i enginyers— s'ofereixen al programa AIRE de l'Ajuntament, un recull d'activitats i recursos educatius adreçats a escoles i instituts; l'Ateneu Santcugatenc té tallers de suport i acompanyament a l'estudi per a alumnes d'ESO derivats de dos instituts i escoles diferents segons els criteris dels tutors, en col·laboració amb el pla educatiu d'entorn i amb sessions coordinades per voluntaris; el Casal Cultural Codinenc cada curs fa una obra de teatre de Sant Jordi amb l'alumnat de 4t d'ESO de l'escola FEDAC Sant Feliu, amb una majoria de nens que mai havia fet teatre abans; al Centre Moral i Cultural del Poblenou havien acollit unes pràctiques de Batxillerat d'Arts a través d'un alumne que n'era soci.

Oportunitats i reptes locals d'una nova aliança global

Cada ateneu té una trajectòria i una realitat diferents, amb la qual cosa el que funciona a un lloc no necessàriament funcionarà a un altre. Així, s'ha identificat tota una sèrie de condicionants del potencial educatiu dels ateneus que cal tenir en compte. Primer, un ateneu es pot concebre

© Marc Alcàlitz Ramis

«Els ateneus són entitats permeables que permeten tant l'emancipació de projectes concrets com la incorporació d'entitats externes»

ahora com a organitzador i plataforma, és a dir, funciona com una entitat amb vida pròpia a través de les seccions, per exemple, i també pot oferir espais —a vegades únics al municipi— i cobertura legal als socis i les entitats del barri o el municipi. Segon, una junta directiva alterna reactivitat —obertura a propostes de socis i entitats— i proactivitat —aposta explícita per propostes alineades amb uns objectius— a l'hora de plantejar activitats. Tercer, els ateneus són entitats inherentment intergeneracionals que sovint, tant en l'oferta —el que hi ha disponible per a socis i usuaris— com en l'activitat —el que mostren a assistents i espectadors—, apelen a tots els públics. Quart, els ateneus són entitats permeables que permeten tant l'emancipació de projectes concrets —l'Escola de Música de l'Ateneu L'Aliança va créixer tant que es va municipalitzar— com la incorporació d'entitats externes —Amics de la Música de Badalona va integrar-se dins l'estructura de l'Orfeó Badaloní—. Cinquè, els ateneus alternen etapes d'expansió i consolidació; n'hi ha que aspiren a tenir més socis, organitzar més activitats i oferir més espais —l'Ateneu Igualadí estrenava el 2021 la segona sala de cinema—, mentre que altres se centren a assegurar o prioritzar el que ha funcionat fins ara —quan no hi ha prou espais, recursos o suport per acollir més propostes. Sisè, l'activitat dels ateneus està condicionada pels espais dels quals disposen i

© Marc Alcàla Ramis

«L'administració pública i els centres educatius han de reconèixer els ateneus com un agent educatiu més»

algunes sales s'han especialitzat a acollir activitats específiques com la dansa, mentre d'altres s'han plantejat explícitament com a polivalents, perquè diferents seccions, entitats i activitats hi tinguin cabuda en diferents moments. Setè, existeix una tendència a la professionalització —compensació econòmica i contractes—, en oposició a un voluntariat —disponibilitat dels socis— que ha caracteritzat els ateneus, malgrat que en la pràctica es fan necessaris tant professionals com voluntaris. Vuitè, els ateneus són entitats de gestió privada amb voluntat de servei públic, amb la qual cosa han de trobar l'equilibri entre oferir un servei als socis i facilitar-hi l'accés a tothom. Novè, els horaris i els calendaris dels ateneus sovint s'adapten als escolars, reduint l'activitat els matins i els caps de setmana. Desè, els ateneus poden conviure amb entitats de característiques similars, fet que propicia la competència, però també possibilita la complementarietat. Així, diversos agents educatius, a través de contactes directes, coordinadores o agendes compartides,

poden posar-se d'acord per no oferir exactament el mateix o no programar a les mateixes hores.

En definitiva, els ateneus són espais socioeducatius amb trajectòria històrica, coneixement acumulat i connexions al territori. L'administració pública i els centres educatius han de reconèixer els ateneus com un agent educatiu més i, alhora, cal que els ateneus facin un esforç per fer-se conèixer i plantejar col·laboracions amb els altres agents educatius. Mentre no s'estableixi un pla d'actuació comú en matèria d'educació 360 per al conjunt d'ateneus, realment, n'hi ha prou que cada ateneu reconegui i aposti pel que ha fet sempre.

**Escolta aquí
l'entrevista a Marc
Alcalà en «El Pòdcast
de les Revistes»:**

Andreu Vázquez

Entrevista al director de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI)

«ELS ATENEUS SÓN LES ESTRUCTURES CULTURALS D'ESTAT QUE NO HEM TINGUT»

L'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI) és una institució de 80 anys d'història que, actualment, regeix les polítiques culturals de la Diputació de Lleida. Però va més enllà d'això. Cap altra diputació catalana té un ens equivalent. Andreu Vázquez n'és el director des de gener del 2024. Ha treballat com a secretari municipal i ha estat president d'Òmnium a les Terres de Ponent. Ens atén des del fabulós palauet gòtic on té la seu l'Institut, al centre de Lleida.

Text i fotografia: **David Marín**

Quina és la funció de l'IEI?

Té una doble vessant. Per una banda, som el Departament de Cultura de la Diputació de Lleida i, per tant, fem el que fa una administració pública. La principal funció en aquest sentit és ajudar totes les entitats i associacions i, sobretot, els ajuntaments, en la seua producció cultural, dintre del que és el nostre àmbit territorial: el pla de Lleida, el Pirineu i l'Aran. Però té una segona vessant, i que en realitat és l'originària de l'Institut: ser un gran centre d'estudis de les nostres comarques. Des d'aquí fem i promovem la investigació i difusió científica, cultural i sobre el patrimoni.

Quin criteri es fa servir per promocionar determinades activitats?

Sobretot, som la gran regidoria de Cultura de tots els ajuntaments. Estem a la seva disposició per ajudar-los en allò que vulguin programar ells. I estem a disposició de les entitats, amb ajudes perquè impulsin les seves pròpies iniciatives culturals. A més, tenim activitat pròpia. Aquest any, per exemple, ens centrem molt en la promoció i difusió de la llengua. Participem en activitats en els centenaris de Vicent Andrés Estellés, Joan Salvat-Papasseit i Àngel Guimerà. La figura d'Estellés, per exemple, ens serveix per remarcar la unitat lingüística i cultural dels Països Catalans.

Parlem del català, doncs. Hi ha sectors que n'estan alarmats, de la situació de la llengua.

Crec que l'alarma no és nova. I és a les nostres mans solucionar-ho. M'explicaré: jo no soc catalanoparlant d'origen. Vaig arribar a Catalunya amb setze anys, i sempre dic que soc catalanoparlant «malgrat els catalans». Molts em canviaven de llengua, i jo havia d'insistir perquè mantinguessin el català amb mi. El futur de la llengua és una qüestió de voluntat dels catalanoparlants. Si no hi ha la voluntat dels catalanoparlants de fer servir el català, no es pot exigir a la resta de població no catalanoparlant que ho facin ells.

Vostè va arribar a Catalunya l'any 1988 i, i ara és un activista per la llengua i dirigeix una de les grans institucions culturals del país. Té mèrit.

No hi ha cap mèrit personal. Quan una persona arriba a un país que té una altra cultura i una altra llengua, el que és normal és que acabi interioritzant l'idioma i que s'involucri en les institucions i associacions del país. Allò que sí que crec que és un mèrit, i és un mèrit col·lectiu, és que el procés funcioni. Perquè la societat catalana sempre ha tingut una ferma voluntat de defensar la seua identitat, i alhora aquesta identitat nacional està basada en una gran voluntat d'integració.

Ha participat en l'associacionisme cultural?

He estat soci d'entitats culturals i de país com la Plataforma per la Llengua, l'ANC i Òmnium. D'ateneus, no n'he estat soci, però sí que he pogut participar i col·laborar en diferents activitats, especialment en ateneus de Lleida i Tàrraga, per qüestions familiars. La figura de l'ateneu, en general, és molt important en el nostre país. Cadascun és molt diferent, amb dinàmiques i activitats pròpies, però tots tenen en comú que són un centre de referència cultural en el seu àmbit territorial. Ajuden a descentralitzar la cultura i que arribi a tothom. Com que Catalunya no ha tingut unes estructures d'estat pròpies, sempre les ha hagut de construir en base de la participació del tercer sector, de la ciutadania organitzada, de la societat civil, com ho vulguem definir. I els ateneus són una d'aquestes grans estructures, en aquest cas cultural.

La Federació d'Ateneus ha fet una proposta perquè la Diputació doni suport a la rehabilitació dels ateneus. En quin estat es troba?

S'està tramitant la sol·licitud, que té com a objectiu col·laborar des de la Diputació a través d'una subvenció a dos ateneus, el de la Pobla i el de Tàrraga, per ajudar a fer les obres estructurals que necessiten.

Coneixeu el cicle Vesprades dels ateneus?

Sí, i tant. Vam participar precisament de la roda de premsa que es va fer fa un mes a l'Orfeó Lleidatà. El cicle Vesprades és un exemple de la voluntat dels ateneus de teixir xarxa. A més, ajuda a donar sortida a tot el talent, en aquest cas musical, que es treballa des d'ateneus com l'Orfeó. És important que tota l'expertesa i el talent que som capaços de generar tinguin un espai per exposar-se al públic. El cicle Vesprades fa aquesta funció, i val la pena aprofitar aquests concerts per gaudir del talent que tenim al territori.

Quines línies de suport té l'IEI per als ateneus?

Per una banda, actuem com a ens de la Diputació i, per llei, tramitem les subvencions i col·laboracions amb els ateneus que es fan seguint els tràmits administratius, com les col·laboracions amb el de Tàrraga i la Pobla que hem comentat abans. Això continuarà aquest 2024 i esperem que els pròxims anys. Tots aquells ateneus que tinguin la necessitat d'obres estructurals poden sol·licitar-ho i, en la mesura que es pugui, la Diputació hi respondrà. Però també podem ajudar aportant recursos a les entitats en matèria de producció i promoció cultural. De fet, els ateneus ho fan i hi participen molt activament en aquest tipus de col·laboració.

Text: **Glòria Prunés**

L'EMPORDANET... SEMPRE

©Jordi Geli

Amb aquest terme és com Josep Pla es va referir a l'espai físic i simbòlic comprès entre el Montgrí, les Gavarres, la Vall d'Aro i el mar. Possiblement, els paisatges que podem admirar viatjant pel seu estimat Baix Empordà siguin dels més bonics de Catalunya, amb pobles medievals, camins de ronda, viles marineres, mar i muntanya... Tot amanit amb una cuina amb personalitat pròpia.

Palafrugell

Aquest cop, el nostre punt de partida és l'animada vila de Palafrugell, centre del municipi que comparteix amb els nuclis rurals de Santa Margarida, Ermedàs i Llofriu; juntament amb els nuclis costaners de Calella, Llafranc, Tamariu i Aigua Xelida. Un passeig pels seus carrers ens porta a visitar el **Jardí Botànic de Cap Roig**, el conjunt monumental de **Sant Sebastià de la Guarda-Torre de Guaita**, la **Fundació Vila Casas-Museu Can Mario**, el **Museu del Suro**, la **Fundació Josep Pla** i el **dipòsit d'aigua modernista de Can Mario**.

©Glòria Prunés

DESTACATS

Únic casino en actiu. El **Centre Fraternal de Palafrugell**, d'estil neoclàssic i bé cultural d'interès local, està lligat al teixit surer de la població. Ubicat al bell mig del poble, és punt de reunió per als palafrugellencs de diverses generacions. Eva Geronès i Sistané, membre de la Junta, explica que «de la desena de casinos que hi va haver a Palafrugell durant l'auge de la indústria surotapera, el Fraternal és l'únic que queda en actiu». Actualment, gràcies als més de 600 associats, organitzen activitats per situar-lo com a pol lídic i cultural, com ara la Batalla Canalla, amb dos grups d'havaneres locals; l'obra de teatre *Un tal Quixot*; un taller de manualitats per a infants i les tertúlies Pallach. «Però, sens dubte —assegura l'Eva—, la cita esperada cada any, que reuneix centenars de palafrugellencs, és la Quina de Nadal.» **Més informació:** www.centrefraternal.cat

Fundació Josep Pla. La Fundació, al carrer Nou de Palafrugell —casa natal de l'escriptor palafrugellenc—, és el millor lloc per conèixer-ne vida i obra. L'exposició permanent, renovada recentment, acull manuscrits, passaports, cròniques polítiques i de viatges internacionals, redaccions primerenques... La institució impulsa la Ruta Josep Pla, itineraris que recorren Palafrugell, Llofriu, Tamariu, Sant Feliu de Guíxols o Barcelona. **Més informació:** www.fundaciojoseppla.cat

Platja d'Aro

Des de Palafrugell, podeu pedalar per la Via Verda fins a Palamós i, d'allà, seguir el carril bici de la carretera fins a Platja d'Aro. En cotxe, hi arribeu en un tres i no res. Botigues, parc aquàtic, club infantil a la **platja**, un **passeig marítim** magnífic, **camins de ronda**, el **Parc dels Estanys**... L'Oficina de Turisme organitza visites guiades tot l'any (inscripció prèvia). **Més informació:** www.platjadaro.com

DESTACATS

Cultura popular. Jordi Armengol Matamala, soci i futur membre de la Junta de **L'Avenir Fanalenc**, afirma orgullós que «som una de les associacions més antigues del municipi amb una gran història a l'esquena». A la seva agenda d'activitats, en destaquen les de cultura popular com ara l'Aplec de Sant Marc (primer diumenge després del 25 d'abril) i on, «tal com es feia antigament, ens trobem en un espai natural per ballar sardanes, fer jocs de cucanya, etc. També organitzem concurs d'arrossos i de truites i, des de fa tres anys, amb el suport de la FAC, classes de sardanes obertes a tothom. Sempre hem volgut ser un punt de trobada entre socis i sòcies i, actualment, la intenció és ser també un punt de sinèrgies associatives». **Més informació:** <https://www.facebook.com/CentreLavenirFanalenc>

Vil·la romana de Pla de Palol. Espai que permet apropar-nos a la vida quotidiana d'una vil·la romana que, durant vuit segles, es va dedicar al conreu de la vinya i a l'extracció d'argila. L'Oficina de Turisme també organitza visites teatralitzades per descobrir les restes arqueològiques d'una manera divertida i, el mes de setembre, la jornada festiva DO Porcianus, únic moment en què podreu visitar les termes romanes (inscripció prèvia).

Sant Feliu de Guíxols

Pel camí de ronda, arribem a Sant Feliu de Guíxols. El president del **Nou Casino La Constància**, Josep M. Vicens Batet, explica que «els veterans membres del Casino us poden acompanyar fins a la Punta dels Guíxols i l'antiga caseta de Salvament de Nàufrags, als nius de metralladores de la Guerra Civil, o fins a l'Ermita de Sant Elm, des d'on el periodista Ferran Agulló va intuir el nom Costa Brava».

DESTACATS

Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN). El Nou Casino La Constància, conegut com a Casino dels Nois «i no perquè els socis siguin joves, sinó pel seu tarannà alegre», assegura Vicens, ha estat i continua sent «l'entitat amb més dinamisme de la població», on hi va haver fins a quatre casinos i «ara només queden la societat del Casino Guixolenc, sense local, i La Constància. La nostra situació privilegiada va temptar les immobiliàries. Per evitar enfurts, es va sol·licitar la catalogació d'edifici d'interès cultural». En el que havia estat la sala de ball se celebren conferències, presentacions i visites guiades. «El Casino és testimoni de l'evolució de la vida local —detalla el seu president— des de l'inici de la fabricació de taps de suro (s. XVIII); les revoltes socials de 1868 pel destronament i l'exili de la reina Isabel II; el protagonisme de Pere Caymó (alcalde de la vila i membre fundador del Casino La Constància) en el Foc de la Bisbal el 1869; i l'arribada del turisme (anys cinquanta)». **Més informació:** <https://www.socsantfeliudeguixols.com/nou-casino-la-constancia/>

Conjunt monumental del monestir. Al cor de la ciutat i seu principal del Museu d'Història, és visita obligada. Hi destaca la bonica i emblemàtica façana: la Porta Ferrada (s. X).

ALGUNES RECOMANACIONS.

L'Eva, el Jordi i el Josep Maria ens suggereixen:

Ens fem una selfie/foto?

- ▶ **Palafrugell:** Mirador Quim Turró del Far de Sant Sebastià.
- ▶ **Platja d'Aro:** Camí de ronda.
- ▶ **Sant Feliu de Guíxols:** El nostre Casino.

Amb els més petits

- ▶ **Palafrugell:** la via verda i el Museu del Suro.
- ▶ **Platja d'Aro:** El Parc dels Estanys i la platja gran.
- ▶ **Sant Feliu de Guíxols:** A l'estiu, els banys de mar.

No marxis sense fer un vermut o un esmorzar de forquilla...

- ▶ **Palafrugell:** El cafè-restaurant del Fraternal.
- ▶ **Platja d'Aro:** Hi trobareu de tot fàcilment.
- ▶ **Sant Feliu de Guíxols:** A qualsevol establiment de la façana marítima i del passeig.

Més detalls de la ruta i enllaços d'interès:

Teresa Colet

Presidenta honorària de l'Agrupació Cultural Folklòrica Barcelona

SARDANISTA PER CONSANGUINITAT I CONVICCIÓ

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Eric Tafalla**

Si aneu a la Casa de la Sardana, teniu tots els números per trobar-vos la Teresa Colet fent alguna gestió. Malgrat la seva avançada edat —88 anys—, aquesta dona afable i de memòria prodigiosa té una vitalitat encomiable. De fet, és una de les persones més actives de l'Agrupació Cultural Folklòrica Barcelona. Així ho va demostrar quan l'entitat va celebrar el seu centenari i ella va ser una de les principals portaveus, juntament amb l'actual president, Eduard Costa. Precisament, la Teresa i l'Eduard comparteixen moltes vivències, algunes d'elles derivades del fet que tots dos són fills d'il·lustres expresidents de l'Agrupació.

La història de la Teresa Colet i la seva estreta relació amb el món de la sardana comença abans del seu naixement. Es podria dir que estava predestinada a viure i estimar la dansa popular catalana, i acabar sent un membre destacat de l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona, el principal referent del ball nacional català a la ciutat i responsable, entre altres activitats, de les tradicionals ballades setmanals de sardanes a la Catedral.

El seu pare, Martí Colet, fill de Gelida, es va traslladar de molt jove a Barcelona i el primer diumenge després d'instal·lar-se a la ciutat va viure una mena d'epifania que ho canviaria tot. Tornava d'un partit del Barça a l'antic camp de les Corts i, baixant pel carrer Galileu, va començar a sentir una música que sortia de l'interior d'un local i, quan s'hi va apropar, va descobrir que hi havia un grup de músics tocant i unes quantes persones ballant sardanes. El jove Martí va quedar encisat amb la seva descoberta i va decidir que volia aprendre-ho tot sobre aquell ball captivador.

Un sastre del barri de Sant Antoni, on se solien fer sardanes, va ensenyar a ballar el Martí i poc després va conèixer la gent del Foment de la Sardana de Barcelona, però aquesta entitat li semblava massa solemne, ja que ell

moltes altres trobades a ritme de cobla, mentre el pare de la Quimeta es preguntava qui era «el llarg» que rondava la seva filla. L'any 1930 la Quimeta i el Martí es van casar i, uns mesos abans d'esclatar la Guerra Civil, va néixer la Teresa, qui, durant molts anys, era coneguda al barri de Sants on vivien com «la filla de la núvia».

Seguint el consell dels metges, que recomanaven als infants els beneficis del camp i la platja, la Teresa es passava una part de l'estiu a la casa familiar del seu pare a Gelida i una altra amb els parents per part de mare a Tossa de Mar. Ella té molts bons records d'aquestes vivències a la Costa Brava, perquè durant molts anys hi ha anat a estiuejar. Ara li aconsellen que no s'apropi a la platja perquè les dunes que hi ha li poden jugar una mala passada a les seves cames i ella confessa que no és conscient que hi hagués dunes: «Jo sempre he entrat al mar tirant-m'hi de cap».

Així, de cap, és també com va assumir ella sola la gestió d'un negoci al Poble Espanyol. Va veure una oportunitat per regentar una botiga de llibres i música, i va decidir llençar-s'hi. Formada com a pèrit mercantil, a la Teresa se li va acudir una idea de màrqueting per aprofitar el *boom* turístic que vivia Barcelona als anys seixanta: amb l'ajut de l'emblemàtica discogràfica Belter, va editar un àlbum anomenat *Pueblo Español*, que incloïa versions instrumentals de cançons populars espanyoles, des d'una sardana fins a pasdobles i cuplets. L'estratègia per promoure aquell disc editat en tots els formats de l'època —vinil, casset i cartutx de vuit pistes— consistia a regalar un exemplar als conductors dels autobusos que venien de l'estranger perquè el posessin durant el viatge, de manera que els turistes es familiaritzaven amb aquell *souvenir* musical i es convertia en una compra imprescindible només disponible a la botiga de la Teresa al Poble Espanyol.

Quan fa dinou anys la Teresa es va jubilar per poder cuidar el seu pare, el president de l'Agrupació de seguida va voler fixar-la perquè formés part de la junta. Ella, que havia sigut sòcia de l'entitat tota la vida, va acceptar i, com no podia ser d'una altra manera, s'hi va entregar a fons, tant com a responsable de patrimoni, que era el seu càrrec oficial, com participant en la resta de gestions en què podia donar un cop de mà. Perquè aquest és el seu tarannà: ajudar a tothom. Sempre disponible i disposada. Així és la filla de la núvia i el llarg.

volia «sardanes ballables». És per això que l'any 1922 va ser un dels joves fundadors de l'Agrupació Sardanista de Barcelona, posteriorment anomenada Agrupació Cultural Folklorica Barcelona.

La mare de la Teresa, la Quimeta, vivia al carrer del Roser, a tocar d'El Molino, i va conèixer el Martí en una ballada de sardanes a la festa major del Poble Sec, a la qual seguien

Rosa Gamiz

Actriu

«EL CÍRCOL VA SER EL MEU GRAN ESTÍMUL PER CONTINUAR AMB LA INTERPRETACIÓ»

Text: **Andrea Ramos**

Fotografia: **Arxiu Rosa Gamiz**

Es va iniciar en el món del teatre en el Círcol Catòlic de Badalona, abans de fundar la companyia T de Teatre i actuar en múltiples sèries de televisió com *Ventdelplà* o *Nit i Dia*, entre d'altres. Creu que el teatre és una gran eina pedagògica d'autoconeixement.

Rosa, t'hem pogut veure a desenes de sèries de televisió, obres de teatre i fins i tot al cinema, però, els teus inicis estan molt lligats al Círcol Catòlic de Badalona, oi?

Totalment. Quan em pregunten quan vaig començar el meu ofici d'actriu, jo sempre dic que va ser als catorze anys. És quan vaig començar al Círcol, que era on jo vivia i d'on és la meva família. Realment és quan vaig començar a aprendre moltes coses, abans de dedicar-m'hi professionalment.

Diries que passar per un espai com el Círcol va marcar un paper important o decidís a l'hora de dedicar-te professionalment a la interpretació?

Jo crec que el «cuquet» és innat, però necessites un espai com el Círcol, ja sigui a l'escola, una mestra que et faci llegir teatre o algun tipus d'estímul per poder treure això que portes dins. Jo tenia la necessitat

d'expressar a través dels personatges o a través del teatre i, aleshores, el Círcol va ser el meu gran estímul per continuar i ja no ho vaig deixar mai.

Tot i la gran evolució del teatre amateur, continuen sent necessaris aquests espais?

Crec que, malgrat la tecnologia i tot plegat, són espais molt necessaris. Fent un paral·lelisme, són com els clàssics per a la dramaturgia. Els clàssics estan plens de saviesa i coses bones que ens poden aportar. És com no perdre les arrels, és el nostre fonament.

Parlem dels teus inicis. Del Círcol vas passar a l'Institut del Teatre i a partir d'aquí va néixer la companyia T de Teatre.

Sí, m'enrecordo molt, de com va començar tot plegat. Mentre estudiava, vaig conèixer les meves companyes, ens vàrem fer molt amigues i vàrem decidir fundar T de Teatre. Podem dir que vàrem ser una mica pioneres. Avui dia ja no soc de la companyia, però tinc molts lligams amb elles i de tant en tant, quan em necessiten, sempre hi torno. Ha estat un aprenentatge de vida i me n'enorgulleixo molt.

Què t'omple o t'aporta més professionalment, després d'haver passat per tants projectes diferents?

M'agrada molt treballar a la televisió i al teatre. Pel que fa al teatre, m'encanta el contacte amb el públic, es crea un espai

màgic. Aquest moment m'omple i m'agrada molt. D'altra banda, treballar a la televisió m'ha portat grans beneficis. Ha estat una feina on he pogut treballar en equip. Ser una gran família és molt important. Això m'ha fet créixer i ara ho intento traspassar a la meva vessant pedagògica. És molt bonic i gratificant, tinguis l'edat que tinguis.

Explica'ns, com sorgeix l'oportunitat de fer-te pedagoga teatral?

Això va sorgir per una necessitat. La feina d'actriu no és una feina continuada i aquesta inestabilitat, amb els anys, no és fàcil de portar. Simplement vaig pensar: «què més puc fer per treballar i continuar activa?». Penso que el teatre ha de ser per a tots els nens, és una gran eina pedagògica d'autoconeixement, de relació amb els altres.

Si ara et vingués un d'aquests nens i et digués que vol ser actor, li ho aconsellaries? En fas un balanç positiu personalment?

Absolutament. Encara que no sigui per dedicar-s'hi professionalment. És molt sa i aporta moltes coses bones. Després de la pandèmia vaig fer una mena de reflexió i em vaig adonar que el teatre m'ha aportat moltes coses que m'han servit per a la vida en general. És meravellós i molt saludable.

VIDES ENTRE DICTADURES

Les fotografies de Rossend Torras

Exposició fins a l'01.09.2024

Sala 4 Cotxeres

Entrada Lliure / Free Entry

#RossendTorras

PREMIS ATENEUS 2024

35^a
edició

Comunicació associativa

Creativitat artística

Premi Jove.

Memorial Ricard Julià

Treball en Xarxa

Foment de la participació*

(*Obert a totes les entitats!

No cal estar federades per participar)

RECONeixEM
ELS PROJECTES
DE LA VOSTRA
ENTITAT

Presenteu
la vostra
candidatura

Fins el 16 d'octubre de 2024

Més informació:

932 688 130

premis.ateneus.cat

Hi col·labora:

EL PUNT **AVUI**+

Organitza:

40
aniversari

 Federació d'Ateneus
de Catalunya

